

การออกแบบสื่อนิทรรศการ “วิถีชีวิตคนไทย กับ วัด ตอน งานวัด”
Exhibition Design Project for Thai People Lifestyle and Temple;
Temple Festival

นางสาวณัฐนิช จารุรัมย์

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิตศศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การออกแบบสื่อนิทรรศการ “วิถีชีวิตคนไทย กับ วัด ตอน งานวัด”
Exhibition Design Project for Thai People Lifestyle and Temple;
Temple Festival

นางสาวณัฐนิช จารุมศย์
MISS NATTANIT JARUMUST

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิตศศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์.....วันที่.....
(อาจารย์พรรณศรี ชูอารยะประทีป)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์	การออกแบบสื่อนิทรรศการ “วิถีชีวิตคนไทย กับ วัด ตอน งานวัด” Exhibition Design Project for Thai People Lifestyle and Temple; Temple Festival
ชื่อ	นางสาวณัฏฐนิช จารุมาศย์
สาขาวิชา	นิเทศศิลป์
ภาควิชา	นิเทศศิลป์
คณะ	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2558
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พรพรรณศรี ซูอารยะประทีป

บทคัดย่อ

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบสื่อนิทรรศการเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ประเพณี วัฒนธรรมไทยยังคงดำรงอยู่ไปถึงคนรุ่นหลัง และ เพื่อให้วัยรุ่นไทยได้ตระหนัก และ เห็นถึงความสำคัญของประเพณี วัฒนธรรมไทย อันเนื่องมาจากวัยรุ่นไทยสมัยนี้ได้รับวัฒนธรรมจากชาติตะวันตก พวกเขาจึงละเลยความเป็นไทย ความเป็นชาวพุทธ และ คิดว่า “การเข้าวัดยังห่างไกลจากตัวเองมากนัก” ทำให้คนสมัยนี้ไม่มีความคิดที่จะเข้าวัด ทำบุญ ในการเข้าวัดนั้น ก็เป็นอีกหนึ่งในวิถีชีวิตคนไทยที่มีมาตั้งแต่โบราณ เมื่อพูดถึงวัด ทำให้ข้าพเจ้านึกถึง “งานวัด” โดยรวมวัตถุประสงค์ของการจัดงานวัด คือ เพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้มีโอกาสเข้ามาทำบุญ ตักบาตร และ สักการะบูชาพระพุทธรูปศาสนา ข้าพเจ้าคิดว่า การนำเสนอนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับประเพณี และ วัฒนธรรมไทยนั้น จะเป็นประโยชน์แก่สังคมไทยไม่มากก็น้อย นิทรรศการเที่ยววัดเที่ยววา จึงได้นำเอาเรื่องราวความเป็นมา และ ดึงเอาคนรุ่นใหม่ที่มีลีลาเทคนิควิทยาการสำคัญของคนไทยให้กลับมาอยากสัมผัส “งานวัด” อีกครั้ง ดังนั้นจึงนำเสนอนิทรรศการในรูปแบบ “การเปรียบเทียบแบบคู่ขนาน” ระหว่างวิถีชีวิตคนไทยกับวัดสมัยก่อน - สมัยปัจจุบัน โดยการนำของสองสิ่ง สองสมัย ที่มีบริบทเหมือนกันมาวางคู่กัน เช่น สายไหม กับ ไอศกรีม ซึ่งสองสิ่งนี้เป็นของที่คนชอบเดินถือกินกันในงานวัด เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้สนุกไปกับการเข้าชม ไม่น่าเบื่อ และ ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้น ภายในงานยังมีการจัดวางบอร์ดความรู้ infographic เพิ่มความรู้ และ ความเข้าใจเข้าไปในแต่ละซุ้มอีกด้วย โดยแต่ละซุ้มแบ่งออกเป็น 6 ซุ้ม ได้แก่ ซุ้มประตูทางเข้า ซุ้มพิธีกรรมทางศาสนา ซุ้มขายของที่ระลึก ซุ้มเกม และ เครื่องเล่น ซุ้มอาหารคาว - หวาน และ ซุ้มงานมหรสพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการนี้คงไม่อาจประสบความสำเร็จได้ถ้าปราศจากความช่วยเหลือ , การให้คำแนะนำ , ความเอาใจใส่ห่วงใย และ กำลังใจจากบุคคลเหล่านี้

ขอขอบพระคุณ

- คุณแม่ สายรุ้ง จารุรัมย์ , คุณพ่อ พรชัย จารุรัมย์ , คุณยาย วิเชียร ดิชาภิรมย์ , คุณป้า นันทกา ดิชาภิรมย์ และ นายณัฐวัตร จารุรัมย์ ที่คอยช่วยเหลือ คอยคิดหาทางแก้ปัญหา ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ คอยเล่าเรื่องราวงานวัดแสนสนุกให้ฟังไม่เคยเบื่อ คอยเป็นกำลังใจให้นยามท้อถอย และ คอยดูแลอย่างดีมาตลอดระยะเวลา 4 ปี ของชีวิตนักศึกษา
- อาจารย์ที่ปรึกษาอ.พรรณศรี ชูอารยะประทีป (ครูแดง) ขอขอบคุณครูแดงที่ทำให้แพทได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ได้ทำทีลิสที่แพทรัก ได้คำปรึกษาดี ๆ ในเรื่องโครงการอีกมากมาย ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่อง ตลอดไปจนถึงการส่งสอนอย่างไม่เห็นดเห็น้อย ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ ๆ ที่ทำให้งานเดินไปอย่างราบรื่นค่ะ
- อ.เสาวภาพงษ์ คุณากร (ครูนิด) , อ.วรพลยวงเงิน (ครูอ้น) , อ.ดร.อุลิษา ครูทะเลเสน (ครูโหนด) , อ.พีรพงศ์ พงษ์ประภาพันธ์ (ครูหนึ่ง) , อ.มนฤดี ศิริเปรมฤดี (ครูโบว์) ที่คอยช่วยเหลือแนะนำ ดิชมงาน และ ส่งสอนอย่างไม่เห็นดเห็น้อย รวมไปถึงเป็นกำลังใจให้งานเดินไปอย่างราบรื่น
- ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และ ช่วยเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา
- วัดแสนสุข (จ.กรุงเทพมหานคร) และ งานวัดบัวขวัญพระอารามหลวง (งานปิดทองฝังลูกนิมิต จ.นนทบุรี) ที่ทำให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการทำโครงการสมบูรณ์ขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญภาพประกอบ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 ขอบเขตของโครงการ	2
1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย	2
1.5 ขั้นตอนการทำงาน.....	3
1.6 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ	3
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.8 เหตุผลที่ข้าพเจ้าทำโครงการนี้.....	3
บทที่ 2 วิถีชีวิตคนไทยกับวัด และ งานวัด	4
2.1 ประวัติความเป็นมาของวัดไทย.....	4
2.2 ความสำคัญของวัดที่มีต่อวิถีชีวิตของคนไทย	4
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด และ วัง.....	5
2.4 ประวัติความเป็นมาของงานวัด.....	6
2.5 วัตถุประสงค์ของการจัดงานวัด.....	7
2.6 ประเภทของงานวัด	8
2.7 การแบ่งเขตการจัดงานวัด	8
2.7 ข้อควรตระหนัก.....	9
บทที่ 3 กิจกรรมของงานวัด และ ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป	10
3.1 เอกลักษณ์ของงานวัด.....	10
3.2 บรรยากาศของงานวัด	11
3.3 พิธีกรรมทางศาสนา.....	12
3.4 เวทีการแสดงมหรสพ.....	15
3.5 ชุ้มเครื่องเล่น และ เกมต่าง ๆ.....	19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	3.6 อาหารคาว - หวาน.....	21
	3.7 ร้านค้าของโบราณ	26
บทที่ 4	การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบสื่อนิทรรศการ	27
	4.1 ความหมายของการออกแบบ	27
	4.2 การออกแบบนิทรรศการ	29
	4.3 ลักษณะของนิทรรศการ.....	29
	4.4 หลักการออกแบบในการจัดนิทรรศการ.....	33
	4.5 การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์	38
	4.6 แนวทางการวางผังนิทรรศการ	38
	4.7 วิจารณ์การออกแบบนิทรรศการ.....	41
บทที่ 5	แนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการ.....	42
	5.1 แนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการ	42
	5.2 แนวคิดในการออกแบบอัตลักษณ์นิทรรศการ	44
	5.3 แนวคิดในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ	49
	5.4 แนวคิดในการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการ (โมเดล).....	51
บทที่ 6	การดำเนินการออกแบบร่าง.....	54
	6.1 แบบร่างโลโก้นิทรรศการ (เที่ยววัดเที่ยววา)	54
	6.2 แบบร่างป้ายแสดงแต่ละส่วนของนิทรรศการ	57
	6.3 แบบร่างเครื่องแต่งกายพนักงาน.....	58
	6.4 แบบร่างโปสเตอร์นิทรรศการ	59
	6.5 แบบร่างบรรจุภัณฑ์	60
บทที่ 7	การนำเสนอผลงานการออกแบบ	61
	7.1 อัตลักษณ์ของนิทรรศการ	61
	7.2 สื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ	72
	7.3 โครงสร้างนิทรรศการ (โมเดล).....	76
บทที่ 8	บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ	80
	บรรณานุกรม.....	81
	ประวัติผู้เขียน	83

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
6.1 แบบร่างโลโก้กิจกรรม (เที่ยววัดเที่ยววา).....	54
6.2 แบบร่างป้ายแสดงแต่ละส่วนของกิจกรรม	57
6.3 แบบร่างเครื่องแต่งกายพนักงาน.....	58
6.4 แบบร่างโปสเตอร์กิจกรรม	59
6.5 แบบร่างบรรจุภัณฑ์	60
7.1 อัตลักษณ์ของกิจกรรม	61
7.1.1 สัญลักษณ์ของกิจกรรม (logo)	61
7.1.2 ป้ายแสดงแต่ละส่วนของกิจกรรม	62
7.1.3 บัตรเข้ากิจกรรม.....	63
7.1.4 ตัวเครื่องเล่น.....	63
7.1.5 นามบัตร	64
7.1.6 บัตรพนักงาน	64
7.1.7 กระดาษ และ ของจดหมาย	65
7.1.8 ของซีดี และ ซีดี	66
7.1.9 ของที่ระลึกจากกิจกรรม	66
7.1.10 เครื่องแต่งกายพนักงาน.....	67
7.1.11 บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ	68
กล่องขนมหม้อแกง.....	68
กล่อง 9 ขนมไทยมงคล	68
ที่คาดถ้วยไอศกรีม น้ำแข็งไสกันความเย็น	68
ฝาแก้วน้ำ และ ที่คาดแก้วกันความเย็น	69
ฝากล่องข้าว และ ที่คาดกล่องข้าว	69
กระดาษกล่องห่อของทอด และ ถุงโซคดี 2 ใบ	70
ภาพรวมบรรจุภัณฑ์	71
7.2 สื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม	72
7.2.1 โปสเตอร์กิจกรรม ขนาด A2.....	72
7.2.2 สูจิบัตร (แผ่นพับที่แจกในกิจกรรม)	74
7.3 โครงสร้างกิจกรรม (โมเดล).....	76
7.3.1 แผ่นผังกิจกรรม.....	76
7.3.2 โมเดลซุ้มเลิศจรโอชา และ ซุ้มตีฆ้องร้องป่าว	77
ภาพงาน 53 Degrees Celsius : งานแสดงศิลปนิพนธ์ ปี2558	79

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

คนไทยโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นวิถีชีวิตของคนไทย กับ วัด จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ และ ในแต่ละวัดนั้น จะมีการจัดงานมหรสพขึ้น เพียงปีละครั้ง เราเรียกงานนี้ว่า “งานวัด” ซึ่งวัตถุประสงค์โดยรวมของการจัดงานวัดนั้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้มีโอกาสเข้ามาทำบุญ ตักบาตร และ สักการะบูชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเมื่อเราได้ทำบุญ จะรู้สึกจิตใจอ่อนโยน สงบ ร่มเย็น มากขึ้น และมีสมาธิที่จะทำอะไร อย่างรอบคอบ ข้าพเจ้าจึงอยากสื่อความรู้สึกนี้ให้กับคนรุ่นใหม่ ที่ไม่เคยเข้าวัด โดยเฉพาะกลุ่ม วัยรุ่นที่ยังคิดว่า “การเข้าวัดยังห่างไกลจากตัวเองมากนัก” เมื่อได้เปลี่ยนความรู้สึกนี้แล้ว ทุกคนหันมาเข้าวัดกันมากขึ้น คาดว่าอาจลดปัญหาอาชญากรรม และ ทำให้บ้านเมืองมีแต่ความสงบสุข

ทั้งนี้ในตัวรูปแบบของนิทรรศการ จะจัดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้คนรุ่นใหม่หันมาเข้าใจ และ รู้จักประเพณีวัฒนธรรมของ “งานวัด” กันมากขึ้น โดยนำเสนอนิทรรศการออกมาในรูปแบบของ “วิถีชีวิต คนไทยสมัยก่อน - สมัยปัจจุบัน” ที่เกิดขึ้นภายในงานวัด เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสเห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยก่อน และ ร่วมกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยให้อยู่คู่กับประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาการออกแบบสื่อกราฟฟิกสำหรับนิทรรศการ

1.2.2 เพื่อศึกษาเทคนิคทางการออกแบบกราฟฟิกที่เหมาะสมกับงานวัดสมัยใหม่

1.6 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

1.6.1 วัยรุ่นที่มีอายุตั้งแต่ 15 – 25 ปี

1.6.2 บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องของงานวัด และ สนใจวัฒนธรรมประเพณีไทย

1.3 ขอบเขตของโครงการ

ออกแบบสื่อสำหรับนิทรรศการ “วิถีชีวิตคนไทย กับ วัด ตอน งานวัด” ดังนี้

1.3.1 อัตลักษณ์ของนิทรรศการ

- สัญลักษณ์ของนิทรรศการ (logo) , ป้ายแสดงแต่ละส่วนของนิทรรศการ
- บัตรเชิญนิทรรศการ , ตัวเครื่องเล่น , ของจดหมาย , ของซีดี
- นามบัตร , บัตรพนักงาน
- เครื่องแต่งกายพนักงาน
- ของที่ระลึกจากนิทรรศการ

1.3.2 สื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ

- โปสเตอร์นิทรรศการ ขนาด A2
- สุลีบัตร (แผ่นพับที่แจกในนิทรรศการ)

1.3.3 ออกแบบโครงสร้างนิทรรศการ (โมเดลนิทรรศการ)

1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

1.4.1 ศึกษา และ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง

- รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
- ศึกษาการออกแบบสื่อกราฟฟิกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการ

1.4.2 วิเคราะห์ และ สรุปข้อมูลเบื้องต้น

- วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และ ประมวลผลความคิดลักษณะงาน

1.4.3 สรุปขอบเขตของโครงการ ลักษณะงานโดยรวม และ จัดทำ Brief

1.4.4 ออกแบบตามแนวทางที่วางไว้

1.4.5 ตรวจสอบ และ แก้ไขงาน

1.5 ขั้นตอนการทำงาน

- 1.5.1 เสนอหัวข้อพิจารณา อธิบายแนวความคิด
- 1.5.2 รวบรวม วิเคราะห์ และ คัดเลือกข้อมูล
- 1.5.3 สรุปรูปข้อมูล และ แนวทางการออกแบบ
- 1.5.4 เสนอแบบร่าง และ นำเสนอข้อมูลส่วนเอกสารที่สำคัญ
- 1.5.5 เสนองานออกแบบ (ชิ้นงานจริง)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 เพิ่มทักษะการออกแบบนิทรรศการ
- 1.7.2 เพิ่มทักษะการออกแบบกราฟฟิก

1.8 เหตุผลที่ข้าพเจ้าทำโครงการนี้

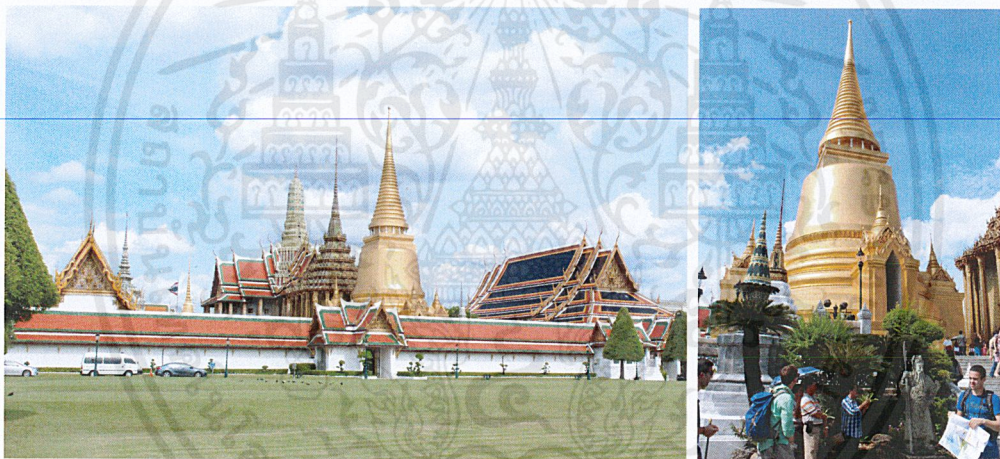
เนื่องจากในวัยเด็ก ข้าพเจ้าเคยได้ไปเที่ยวงานวัดกับครอบครัว และได้เห็นถึงความรื่นเริง ความสนุกสนาน ที่สอดแทรกไปด้วยความสงบร่มเย็นจากการทำบุญ ข้าพเจ้าเห็นว่างานวัด มีครบ ทุกรส และ ในการนำเสนอออกมาในรูปแบบของงานวัดนั้น จะเป็นการนำเสนอในรูปแบบที่เราสามารถ ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความสนใจ และ เข้าถึงวัฒนธรรมประเพณีไทยได้โดยที่ไม่รู้ตัว

บทที่ 2

วิถีชีวิตคนไทยกับวัด และ งานวัด

2.1 ประวัติความเป็นมาของวัดไทย

วัดไทย มีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยที่พระสงฆ์นำเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดียเข้ามาเผยแผ่ยังดินแดนที่เป็นสยามประเทศ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๙ - ๑๐ หรือ ตอนต้นทวารวดี พระสงฆ์ที่เดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นเมื่อไปถึงเมืองใด ๆ และได้มีโอกาสเผยแผ่สั่งสอนผู้คนให้รู้จักเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา และ ศรัทธาเชื่อถือในพระธรรมคำสั่งสอนเป็นที่มั่นคงแล้ว พระสงฆ์ก็จะจัดการให้มีวัดขึ้นเป็น “ศาสนสถาน”

2.2 ความสำคัญของวัดที่มีต่อวิถีชีวิตของคนไทย

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย เนื่องจากชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนามาช้านาน จนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีไทย กลายเป็นรากฐานวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และ ศิลธรรม

เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานมั่นคงในสังคมไทย วัด และ พระสงฆ์มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทย วัดจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดเป็นศูนย์กลางของการอบรม สั่งสอนจริยธรรม เป็นสถาบันสำคัญทั้งในด้านการศึกษา สังคม และ เป็นบ่อเกิดของศิลปะสาขาต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ด้านการศึกษา

วัดเป็นสถานศึกษาเล่าเรียน โดยพระภิกษุสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้อบรม สั่งสอน ให้ความรู้ แม้ในปัจจุบันพระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่สอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

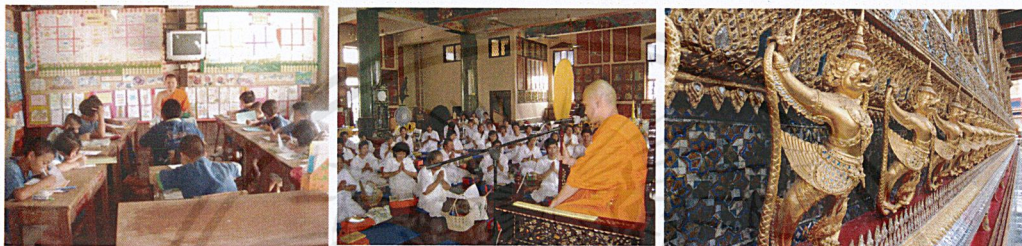
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 ด้านสังคม

วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อทำบุญฟังพระธรรมเทศนา ตลอดจนการพบปะสังสรรค์ พระสงฆ์เป็นตัวแทนของสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทสำคัญ ในการเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน

2.2.3 ด้านศิลปกรรม

วัดเป็นที่รวมแห่งศิลปกรรมประเภทต่างๆ เช่น ประติมากรรม ปูนปั้น ศิลปกรรมแกะสลักไม้ จิตรกรรมฝาผนัง ตลอดจนถาวรวัตถุต่างๆ ที่ศิลปินไทยได้ถ่ายทอด ไว้ที่โบสถ์ วิหาร เจดีย์ องค์พระพุทธรูป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา

วัดเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของสังคมไทย คนไทยต่างให้การยอมรับนับถือมาตั้งแต่โบราณกาล และ สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก สังคมไทยเคารพศรัทธาต่อพระภิกษุมก เนื่องจากเชื่อว่า พระภิกษุนั้นเป็นผู้มีความรู้มากกว่า ฆราวาส เป็นผู้ทรงศีลยอมพูดแต่สิ่งเท็จจริง และ เป็นครูบาอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีต่อวัดจึงผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของทุกคนนับแต่เกิด จนตาย คำสั่งสอนจึงได้รับความเชื่อถืออย่างไร้ความคลางแคลงใจ

คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เผยแพร่ไปทุกภูมิภาคของประเทศและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนจนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม อันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา จนกลายมาเป็นสมบัติของชาติให้พุทธศาสนิกชนได้เกิดความภาคภูมิใจ มารยาทต่าง ๆ ที่คนไทยถูกสอนให้เคารพอาวุโส มีการยึดมั่น และ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี ก็ล้วนมาจากหลักเกณฑ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด และ วัง

ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าวนี้ มีความเกี่ยวเนื่องกับสถาบันหลัก 3 ประเภท คือ บ้าน วัด และ วัง ซึ่งสถาบันทั้ง 3 หน่วยนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอดเวลา

2.7.1 วัง

นั้นอยู่ในสถานะของที่ประทับแห่งกษัตริย์หรือผู้นำของสังคมและประเทศชาติ

2.7.2 บ้าน

เป็นที่พักอาศัยของเหล่าทวยราษฎร์ เป็นหนึ่งในโครงสร้างพื้นฐาน

2.7.3 วัด

อันเป็นที่ตั้งของพุทธสถานนั้น ก็จะดำรงอยู่ในฐานะศูนย์รวมทางจิตใจที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่าง

“วัง กับ บ้าน” หรือ อีกนัยยะหนึ่งระหว่าง “กษัตริย์ กับ ราษฎร์”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อไทยรับเอาอิทธิพลความเชื่อในเรื่องของ “สมมติเทพ” จากขอม เข้ามาใช้ในสังคมสมัยอยุธยา ภาพลักษณ์ และ บทบาทแห่งกษัตริย์ของไทยยังมีความสูงส่ง และ ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกษัตริย์กับราษฎรกลับมีช่องว่างห่างกันมาก “วัด” จึงเป็นเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงช่องว่างดังกล่าวนี้ วัดสำคัญๆ โดยเฉพาะอย่างวัดมหาธาตุ ถูกสถาปนาขึ้นด้วยชนชั้นปกครองทั้งสิ้นเนื่องจากต้องอาศัยกำลังและทรัพย์วัสดุในการก่อสร้าง จำนวนมาก วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นจึงวิจิตรบรรจงงดงาม

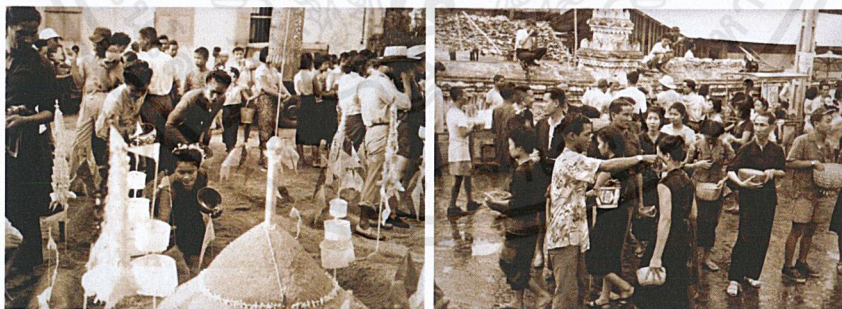
เมื่อวัดดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นศูนย์รวมในทางจิตใจของชุมชน กษัตริย์ในฐานะ ผู้สร้างวัดก็ย่อมได้รับความเคารพศรัทธา และ ชื่อสัตย์จงรักภักดีจากทวยราษฎรในชุมชนนั้น โดยปริยาย อำนาจ และ พลังมวลชนที่กษัตริย์พึงได้มาอาศัยการสื่อสารผ่านทางเจ้าอาวาสวัดโดยตรง

2.4 ประวัติความเป็นมาของงานวัด

กล่าวได้ว่างานวัดนั้นมีมานานแล้ว ดังที่ปรากฏในวรรณคดีเก่า ๆ บางเรื่อง เช่น ขุนช้างขุนแผน หรือ นิราศพระบาทของสุนทรภู่ เป็นต้น

ท่านสุนทรภู่ได้จินตนาการถึงเทศกาลสงกรานต์ของเมืองสุพรรณว่า

“ผู้คนต่างช่วยกัน ขนทรายเข้าวัด เพื่อก่อเจดีย์ทราย ตลอดจนปรุงอาหารและขนมไปเลี้ยงพระ จากนั้นก็มีการขับร้องพ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน หรือ ตอนที่เป็นเทศกาลไหว้พระหน้าน้ำหลาก ที่ป่าโมกนั้นก็มีเรือแพมาชุมนุมกันหนาแน่น พวกชาวบ้านบนเรือก็เล่นเพลงปรบไก่ เพลงเครื่องทอง และ เพลงเรือ นอกจากนั้นก็มีการแข่งเรือและพายเรือเที่ยว แม่น้ำนำผลไม้หรืออาหารมาขาย ซึ่งหมายถึงว่างานวัดที่จัดในยุคนี้ คือ งานบุญที่ชาวบ้านในท้องถิ่นร่วมแรงร่วมใจกันจัดขึ้นมาเพื่อ เฉลิมฉลองเนื่องในเทศกาลงานประเพณี หรือ ไม่ก็เพื่อกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปภายในถิ่นที่อยู่

ตัวอย่าง งานวัดที่ยังคงจัดอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน คือ

งานนมัสการภูเขาทอง วัดสระเกศ

ซึ่งจัดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อสนองพระราชประสงค์ในการ ก่อสร้างพระเจดีย์ใหญ่เหมือนเจดีย์ที่วัดภูเขาทอง กรุงศรีอยุธยา จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองมหานาคเพื่อ “เป็นที่สำหรับประชาชนชาวพระนครได้ลงเรือไปชุมนุมเล่นเพลง และ สักวา ในเทศกาลฤดูน้ำเหมือนครั้งกรุงศรีอยุธยาเคยประชุมเล่นกันมา ก็เพื่อจะรักษาประเพณีเก่าไว้” งานวัดในน้ำเริ่มมาจัดบนบกเมื่อการสัญจรทางน้ำลดความนิยมลง แม่น้ำลำคลองตื่นเงิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จมาทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศึกษาธิการ ทรงดำริให้จัดงานประจำปีวัดสระเกศขึ้นใหม่ โดยอัญเชิญพระเชี้ยวแก้วจำลองจากห้องพระกุษามาลา ในพระบรมมหาราชวังไปประดิษฐานที่ พระบรมบรรพต (ภูเขาทอง) พร้อมกับจัดงานวัดฉลอง อย่างใหญ่โต มีการออกร้านขายของ พ่อค้าแม่ค้าต่างนำสินค้าทั้งของกินของใช้มาตั้งขาย พอตกค้าก็มีโรงมหรสพ ทั้งลิเก ลำตัด หุ่นกระบอก เป็นต้น จนถึงปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนการละเล่นไปตามวิถีนิยม เช่น ม้าหมุน ชิงช้าสวรรค์ หนังสติ๊ก แล่นรถ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปงานวัดก็คือ งานบุญประจำปี เช่น งานไหว้พระบรมสารีริกธาตุ งานปิดทองพระพุทธรูปจำลอง งานปิดทองพระพุทธรูปไสยาสน์ งานปิดทองรูปหล่อของหลวงพ่อด่าง ๆ จนถึงงานฉลองโบสถ์ วิหาร และศาลาการเปรียญ รวมถึงงานตามเทศกาล เช่น วันปีใหม่ วันตรุษจีน และ วันสงกรานต์ ในสมัยก่อนนี้ ชายหนุ่มหญิงสาวจะพบกันได้ก็ที่งานวัด โดยนิยมจัดขึ้นทุกปีเพื่อเป็นที่ชุมนุมของผู้คนให้มาร่วมกันทำบุญและสนุกสนานไปกับกิจกรรมต่าง ๆ แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ แนวคิดของการจัดงานมุ่งใช้ความสนุกเป็นหลักนำงานบุญ และ นำรายได้เข้าวัด

2.5 วัตถุประสงค์ของการจัดงานวัด

วัตถุประสงค์ของการจัดงานวัดนั้นก็จะมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยรวมนั้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเข้ามาสักการะบูชา และ ได้บำเพ็ญกุศลในโอกาสต่าง ๆ ตามความประสงค์ เพราะ สมัยก่อนวัดจัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย มาตั้งแต่เกิดจนตายก็ว่าได้ เวลามาเที่ยวงานวัดก็ต้องมาสักการบูชา ไหว้พระกันด้วย

2.6 ประเภทของงานวัด

การขออนุญาตจัดงานวัด มีขั้นตอน และ วิธีดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. 2537 ออกตามความในมาตรา 15 ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่2) พ.ศ.2535 มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ โดยงานวัดตามระเบียบนี้ มี 3 ประเภท ได้แก่

2.6.1 งานเทศกาล

ได้แก่ งานนมัสการปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน งานประเพณีที่มีการ ออกักร้าน และ งานประจำปี

2.6.2 งานมหรสพ

ได้แก่ งานฉลอง งานกุศลที่มีการออกักร้าน และ มหรสพ ซึ่งจัดขึ้นเป็นการครั้งคราว

2.6.2 งานชุมนุม

ได้แก่ งานที่วัดจัดขึ้นเอง หรือ มีผู้ขอจัดขึ้นภายในวัด

2.7 การแบ่งเขตในการจัดงานวัด

เขตภายในวัดแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ เขตพุทธาวาส และ เขตสังฆาวาส

2.7.1 เขตของสังฆาวาส

หมายถึง ขอบเขตบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัด ที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนา โดยตรง คำว่าสังฆาวาส มาจาก สงฆ์ + อาวาส แปลว่า ที่อยู่แห่งหมู่สงฆ์ พื้นที่บริเวณนี้จึงมักมีขอบเขตที่มิดชิด และ ประกอบไปด้วยอาคารสถานที่สัมพันธ์เฉพาะกับกิจกรรม และ วัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของ เพศสมณะเท่านั้น

1. กุฏิ : อาคารที่ใช้สำหรับอาศัยหลับนอน
2. กัปปียกุฏิ : โรงเก็บอาหาร
3. หอฉัน : อาคารที่ใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร
4. วัจฉกุฏิ : อาคารสำหรับใช้ขับถ่าย
5. ศาลาการเปรียญ : อาคารที่ใช้เป็นที่เรียนหนังสือของพระสงฆ์
6. หอไตร : อาคารที่ใช้เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา
7. ชั้นตาสรร : โรงรักษาไฟและตม่น้ำ
8. ธรรมศาลา : โรงเทศนาธรรม
9. ห้องสรงน้ำ : ห้องชำระกาย
10. ศาลาทำน้ำ : อาคารที่ใช้เป็นท่าและทางเข้าสู่วัดทางน้ำ

2.7.2 เขตของพุทธาวาส

เป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะคำว่าพุทธาวาส มีความหมายเป็น สถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า (พุทธาวาส = พุทธะ+อาวาส) เขตพุทธาวาสมักประกอบด้วยสถาปัตยกรรมหลักสำคัญๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธองค์และพิธีกรรมต่างๆ คือ

1. พระเจดีย์ พระมณฑป พระปราสาท : อาคารที่สร้างเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของวัด
2. พระอุโบสถ : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการทำสังฆกรรม
3. พระวิหาร : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส
4. เจดีย์ (มณฑป, ปราสาท)ราย เจดีย์ (มณฑป, ปราสาท)ทิศ : อาคารที่ใช้บรรจุอัฐิหรือประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์
5. หอระฆัง : อาคารที่ใช้เป็นเครื่องตีบอกเวลาสำหรับพระภิกษุสงฆ์
6. ศาลาต่าง ๆ
7. พระระเบียง : อาคารที่ล้อมอาคารหลักสำคัญหรือล้อมแสดงขอบเขตแห่งพุทธาวาส
8. ปลับปลาเปลื้องเครื่อง :
อาคารที่ใช้สำหรับเป็นที่พระมหากษัตริย์เปลี่ยนชุดฉลองพระองค์ในวาระที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศล

2.8 ข้อควรตระหนัก

การจัดงานวัดทุกประเภท จะต้องให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัย ศีลธรรม กฎหมาย และระเบียบหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ข้อห้ามมิให้มีใน งานดังกล่าว
การจัดงานวัดทุกประเภท ห้ามมิให้มี

- 2.8.1 การแสดงใด ๆ อันเป็นการลบหลู่ดูหมิ่นพระพุทธ พระธรรมหรือพระสงฆ์
- 2.8.2 การพนัน และการหารายได้โดยวิธีเสี่ยงโชคเลียนแบบการพนัน
- 2.8.3 การเต้นรำ รำวง และการแสดงภาพนิ่งหรือภาพยนตร์ลามกอนาจาร
- 2.8.4 การแสดงระบำหรือการแสดงอย่างอื่น ที่เป็นการยั่วยุกามารมณ์
- 2.8.5 การแข่งขันมวย การทรมานสัตว์ เช่น กัดปลา ชนไก่ ชนโค เป็นต้น
- 2.8.6 การจำหน่ายสุราเมรัย และการเลี้ยงสุราเมรัย
- 2.8.7 การประกวดสาวงามและการแสดงการแต่งกายที่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรม

บทที่ 3

กิจกรรมของงานวัด และ ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

3.1 เอกลักษณะของงานวัด

ที่สำคัญที่สุดของงานวัด ถ้าขาดไปจะไม่ใช่งานวัดเลย คือ มหรสพสมโภชต่างๆ การแสดงมหรสพสมโภชนั้น เป็นแบบแผนประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา จวบจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

มหรสพ คือ การแสดงหรือการละเล่นต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อความรื่นเริง

สมโภช คือ การกินร่วม, การเลี้ยงอาหาร; งานเลี้ยง, งานฉลองในพิธีมงคลเพื่อความยินดี ร่าเริง โดยรวมแล้ว งานมหรสพสมโภชก็คือ งานเลี้ยงรื่นเริง หรือ งานฉลองในพิธีมงคลเพื่อความยินดี ที่มีตั้งแต่อาหารการกิน การแสดง การละเล่นต่างๆ มากมายภายในงาน จัดขึ้นมาเพื่อให้คนสนใจ และ อยากร่วมกันมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 บรรยากาศของงานวัด

ในปัจจุบันนี้ งานวัดไม่ว่าจะเป็นยุคไหนๆ ก็คล้ายๆกัน และ มันยังคงมีมนต์ขลังในตัวเองเสมอ ภายในงานวัด เราจะได้สัมผัสกับบรรยากาศรื่นเริงที่เต็มไปด้วยแสงสีความคึกคักของกิจกรรมต่างๆ ที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย งานวัดเป็นศูนย์รวมของความบันเทิงกลางแจ้งขนาดใหญ่ และ มักถูกจัดขึ้นในช่วงหน้าหนาว อากาศเย็นสบาย และ จัดกันยาวต่อเนื่องหลายวัน ไม่ว่าจะเป็งานวัดของภาคไหน จังหวัดไหน ก็มักเป็นในทิศทางเดียวกัน

3.2.1 ช่วงเช้า

บรรยากาศจะอบอุ่น อิ่มบุญกันทั่วหน้า ผู้คนมักแวะเวียนเข้าวัดมาเพื่อทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ เพราะโดยส่วนใหญ่ งานวัดมักจัดขึ้นในวันพระ และ วันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ

3.2.2 ช่วงเย็น

บรรยากาศช่วงเย็นนี้ จะเต็มไปด้วยความรื่นเริง ผู้คนมากหน้าหลายตา ผิดกับงานวัดในช่วงเช้า ภายในวัดมีการจัดงานมหรสพขึ้น มีเวทีการแสดงต่าง ๆ เครื่องเล่นอีกมากมาย รวมไปถึงอาหารคาว - หวาน ที่มีตั้งแต่ขนมโบราณที่หาากินยากไปจนถึงขนมสมัยใหม่ นอกจากนี้ภายในงานยังมีการทำบุญต่าง ๆ อีกมากมายให้พวกเราได้อิ่มบุญกันทั่วหน้าอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 พิธีกรรมทางศาสนา

คนไทยโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นพิธีกรรมทางศาสนา จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ความหมาย และ ประโยชน์ต่าง ๆ ของพิธีกรรมทางศาสนามีดังต่อไปนี้

ศาสนพิธี หมายถึง ระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่อยู่ปฏิบัติในศาสนา เมื่อนำมาใช้ในพระพุทธศาสนา จึงหมายถึงระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่อยู่ปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีต่างๆ ช่วยทำให้ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนิกชนมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเป็นสิ่งตอกย้ำใจให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้อย่างดีเยี่ยม จึงเป็นระเบียบแบบแผนอันดีงามที่ควรรักษาไว้คู่กับพระพุทธศาสนาตลอดไป

ศาสนพิธี เป็นพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมาเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเป็นแบบเดียวกัน เหตุให้เกิดศาสนพิธีนี้ คือ ความนิยมทำบุญของพุทธศาสนิกชนซึ่งไม่ว่าจะปรารถนาเหตุอะไรทำกัน ก็มักจะให้ตรง และ ครบตามหลักวิธีทำบุญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ 3 หลัก คือ

1. ทาน การบริจาควัตถุสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น
2. ศีล การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย
3. ภาวนา การยกระดับจิตให้สูงขึ้นด้วยการอบรมให้สงบนิ่งและให้เกิดปัญญา

ดังนั้น ในการทำบุญทุกครั้ง ชาวพุทธจึงถือคติว่าต้องให้เข้าหลัก 3 ประการนี้ โดยเริ่มต้นจะทำข้อไหนก่อนก็ได้ เช่น รับศีลแล้วฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ (ภาวนา) จบลงด้วยการถวายทาน เป็นต้น

ความนิยมนี้ได้แพร่หลายทั่วไปจนกลายเป็นประเพณีทางศาสนาไป พิธีกรรมแบบนี้จึงสมมติเรียกกันต่อมาว่า “ศาสนพิธี”

ถ้าเปรียบศาสนาเหมือนกับต้นไม้ ศาสนพิธีก็เปรียบได้กับเปลือกนอกของต้นไม้ ตัวสัจธรรม คือ คำสอนที่เป็นหลักปฏิบัติทางศาสนาเปรียบได้กับแก่นไม้ทั้งเปลือกทั้งแก่นไม้ ย่อมมีประโยชน์ต่อต้นไม้เท่า ๆ กัน หากมีแต่แก่น ไม่มีเปลือกห่อหุ้ม ต้นไม้นั้นก็จะอยู่ไม่ได้ หรือ มีแต่เปลือกอย่างเดียว แก่นไม่มี หรือ แก่นมีแต่เล็กเรียวเกินไป เพราะ เปลือกหนามาก ต้นไม้นั้นก็ให้ประโยชน์น้อย ดังนั้นต้นไม้จึงต้องมีทั้งแก่น และ เปลือกเพื่ออาศัยซึ่งกันและกัน หากถึงคราวจะใช้ทำประโยชน์จริงๆ ค่อยกะเทาะเปลือกนอกออก นำเฉพาะแก่นเท่านั้นไปใช้ จึงจะได้รับประโยชน์จากต้นไม้นั้นอย่างแท้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศาสนาก็มีลักษณะเช่นนี้ พิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า ศาสนพิธีนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบภายนอกที่ห่อหุ้มแก่นศาสนาคือตัวสัจธรรมไว้ หากจะเลือกใช้เลือกสอนกันแต่แก่น ๆ แล้วคงเป็นไปได้ และ เข้าใจได้ยาก จำต้องเริ่มต้นจากเปลือกกระพี้ไปก่อน เพราะความนิยมของคน และ พื้นฐานความรู้ของคนไม่เหมือนกัน และไม่เท่ากัน แต่พิธีกรรมนั้นต้องเป็นไปพอเหมาะพอควร ไม่มากไม่น้อยเกินไป หากพิธีกรรมมีมากเกินไป แก่นธรรมก็จะเล็กร็วยลง เหมือนต้นไม้ ถ้ามีเปลือกกระพี้หนาเกินไป แก่นของต้นไม้ก็จะมีเล็กร็วยมาก พิธีกรรมนั้นจะต้องเป็นพิธีกรรมที่ดีด้วย เพราะพิธีกรรมที่ดีจะสื่อให้เห็นว่าแก่นธรรมนั้นดี เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีเปลือกดี สื่อให้เห็นว่าแก่นข้างในย่อมดี หรือ ผลไม้ที่มีเปลือกนอกดีก็สื่อให้เห็นว่าเนื้อข้างในจะไม่เน่าตรงข้ามหากเปลือกนอกมีจุดต่างดำหรือมีรอยเนา ก็สื่อให้เห็นว่าเนื้อข้างในยังวางใจไม่ได้

ดังนั้น ศาสนพิธีจึงต้องคงคู่ไว้กับแก่นธรรม แต่การประกอบศาสนพิธีอย่าติดเพียงแต่พิธีกรรมเท่านั้น ทั้งไม่ควรคิดว่าพิธีกรรมต่างๆ ที่ทำกันอยู่นั้นเป็นตัวแท้เป็นแก่นศาสนา ความจริงพิธีกรรมเป็นเพียงส่วนประกอบภายนอก เพื่อเป็นทางผ่านให้เข้าถึงแก่นธรรม หรือ ตัวแท้แห่งศาสนาเท่านั้น รวมความแล้ว ศาสนพิธีมีประโยชน์ 2 อย่าง คือ

1. รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ คือ พิธีกรรมทางศาสนานั้นมีแบบแผนเป็นของตัวเอง โดยเฉพาะ จึงเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งในแบบวัฒนธรรมของชาติ อาจเชิดชูเอกลักษณ์ของชาติไว้ได้ด้วยแบบอย่างนั้น เพราะเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองโดยเฉพาะ นับว่าเป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาของชาติได้ทางหนึ่งทีพอจะรอดผู้อื่นได้ว่าชาติเรานั้น ได้สะสมระเบียบ ประเพณีอันดีงามมานานแล้ว ซึ่งแสดงถึงว่าเรามีวัฒนธรรมมานานแล้วนั่นเอง

2. ส่งเสริมคุณค่าทางด้านจิตใจ คือทำให้ผู้ประกอบพิธีกรรมนั้นๆ เบิกบานใจ เกิดความปีติสดชื่นขึ้น เพราะได้ประกอบพิธีกรรมนั้นแล้ว เป็นการเตรียมใจไว้รองรับบุญกุศล หรือ ความดีอื่น ๆ ต่อไป และ เป็นเหตุจูงใจให้ผู้พบเห็นปรารถนาจะทำตามอย่างบ้าง ตัวอย่างในการส่งเสริมคุณค่าทางด้านจิตใจของศาสนพิธีเช่นเมื่อต้องการจะทำบุญเลี้ยงพระที่บ้าน แบบแรกตัดพิธีกรรมออกหมด คือ เมื่อพระมาถึงบ้านก็นำอาหารคาวหวานมาถวายท่านเลย เมื่อพระท่านฉันเสร็จแล้วก็อำลากลับวัดเลยเช่นกัน นี่แบบตัดพิธีกรรมออกอีกแบบ หนึ่งเป็นแบบทำตามพิธีกรรม คือ เมื่อพระมาถึงแล้วเจ้าของบ้านจุดธูปเทียนบูชา พระรัตนตรัยได้กราบพระ ได้รับศีล ได้ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ ได้ถวายทานด้วยมือ พระท่านฉันเสร็จแล้วก็ได้รับพรจากพระ ได้กรวดน้ำ ได้รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ตามลำดับ ในสองแบบนี้แบบแรกไม่มีพิธีกรรม แบบหลังมีพิธีกรรมเพิ่มขึ้นตามความนิยม แบบไหนจะเป็นเหตุให้ผู้เป็นเจ้าภาพ หรือ ผู้กระทำให้ประทับใจ และ เกิดความเข้มแข็งเป็นสุขใจมากกว่ากัน

ดังกล่าวมาแล้วว่าพิธีกรรมนั้นเป็นเพียงส่วนประกอบไม่ใช่ตัวหลักการศาสนา เวลาจะประกอบพิธีกรรมจึงควรยึดถือเฉพาะที่เป็นหลักศาสนพิธี คือ ให้เข้าหลักการทำบุญทางศาสนา 2 ประการข้างต้นนั้นเท่านั้น ตัดพิธีกรรมส่วนเกินซึ่งเป็นสิ่งที่ทำต่อกันมาโดยไม่รู้เหตุผลออก นอกจากต้องคำนึงถึงหลักศาสนพิธีแล้วต้องคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจ และ หลักสังคมด้วย

การประกอบพิธีกรรมทุกประเภทควรคำนึงถึงหลักอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. ประหยัด คือ ใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย ตัดสิ่งที่ไม่เกิดบุญไม่เกิดกุศล ออกเสีย ยิ่งสิ่งที่เป็นอบายมุขต่าง ๆ ด้วยแล้วไม่ควรจัดให้มีขึ้นในพิธีกรรมเด็ดขาด เพราะนอกจาก จะไม่เป็นบุญเป็นกุศลแล้ว ยังจะพลอยเป็นบาปเป็นกรรมไปอีกด้วย

2. ประโยชน์ และ คຸ້ມคຸ້ມ คือ สิ่งที่ทำที่ลงทุนไปนั้นต้องให้ได้ให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง หรือ ผู้อื่น ที่เราต้องการให้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ทำแล้วให้มีกำไรมากกว่าขาดทุน หรือ ให้เป็นกำไรทั้งหมด คือ ให้เป็นบุญมากกว่าเป็นบาป หรือ ให้เป็นบุญล้วนๆ ไม่มีบาปเข้ามาปน

3. ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และ วัฒนธรรม คือ ทำให้ถูกหลักเกณฑ์แห่งการทำบุญนั้น ๆ ตัดพิธีกรรมส่วนเกินออกเสีย แต่เมื่อตัดแล้วต้องไม่เสียแบบแผนที่ตั้งงาม ที่มีเหตุมีผล ดันปลายซึ่งนิยมกันมา ทั้งนี้มีใช้ว่าต้องทำตามอย่างที่เขากำหนดทั้งหมดเสมอไป เพราะพิธีกรรมที่ ทำตามอย่างกันมานั้นมักจะเป็นพิธีกรรมส่วนเกินเสียเป็นส่วนใหญ่ บางทีก็ทำกันไปโดยไม่รู้ว่า ทำกันไปทำไมก็มี เห็นเขาก็ทำตามเขาบ้าง หรือ ถ้าไม่ทำก็กลัวว่าเขาจะตำหนิกี้มี

4. เหมาะสม คือ เวลาทำต้องดูฐานะความเป็นอยู่ดูกำลังของตัวเองก่อนว่าควรทำได้แค่ไหน มีแค่ไหนก็ควรทำแค่นั้น ไม่จำเป็นต้องทำให้เท่าเขาหรือให้เหมือนเขาเสมอไป อย่าถึงกับต้องไป กู้หนี้ยืมสินเขามาทำ เพราะจะทำให้เดือดร้อนในภายหลังได้การประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องตาม หลักเกณฑ์ ย่อมได้ผลไม่น้อยและทำได้ไม่ยากนัก เป็นทางบุญแน่แท้ ทำแล้วย่อมได้บุญสมประสงค์ แต่ถ้าประกอบไม่ถูกต้อง หรือ ประกอบโดยไม่เข้าใจอาจจะไม่ได้ผลบุญเท่าที่ควรจะได้

ศาสนพิธีมี 4 หมวดใหญ่ในพระพุทธศาสนาแบ่งศาสนพิธีออกเป็น 4 หมวดใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กุศลพิธี เป็นพิธีเกี่ยวกับการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนาเฉพาะบุคคล เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการรักษา ศิลประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

2. บุญพิธี เป็นพิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีในครอบครัวซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปมี 2 ประเภท คือ พิธีทำบุญในงานมงคล และ พิธีทำบุญในงานอวมงคล

3. ทานพิธี เป็นพิธีถวายทานต่างๆ เช่น การถวายทาน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค

4. ปกิณกะพิธี เป็นพิธีเบ็ดเตล็ด ได้แก่ การอาราธนาศีล การประเคนของพระ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 เวทีการแสดงมหรสพ

3.4.1 ละครนอก

ละครนอก มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เป็นละครที่แสดงกันนอกราชธานี แต่เดิมคงมาจากการละเล่นพื้นเมือง และ ร้องแก๊กัน เป็นละครที่พัฒนามาจากละครชาตรี แต่เดิมคงมีตัวละครเพียง 3-4 ตัว ต่อมาต้องเพิ่มตัวละครขึ้นตามเนื้อเรื่อง

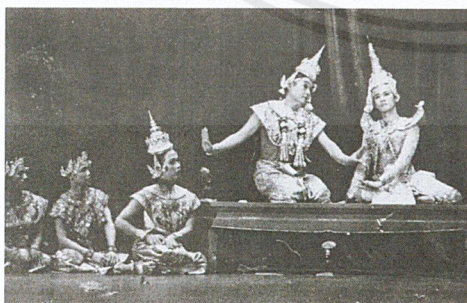
ผู้แสดง ในสมัยโบราณจะใช้ผู้ชายแสดงล้วน และเริ่มมีผู้หญิงแสดงละครนอก ในสมัย ร.2 แต่เป็นละครหลวง ผู้แสดงต้องเป็นคนแคล่วคล่องว่องไว มีไหวพริบปฏิภาณชำนาญ ทั้งรำ และ ร้อง มีลูกคู่รับ หากเป็นบทเล่าหรือบรรยาย ลูกคู่จะร้อง และ ผู้แสดงต้องพูดเอง เล่นตลกเอง การแสดง มีความมุ่งหมายในการแสดงเรื่องมากกว่าการร้ายรำจะนั้นในการดำเนินเรื่องจะรวดเร็ว ตลกขบขัน ไม่พิถีพิถันในเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี การใช้ถ้อยคำของผู้แสดงมักใช้ถ้อยคำ "ตลาด" เป็นละครที่ชาวบ้านเรียกกันเป็นภาษาธรรมดาว่า "ละครตลาด"

ดนตรี และ เพลงร้อง มักนิยมใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า ก่อนการแสดงละครนอก ปี่พาทย์จะบรรเลง เพลงโหมโรงเย็น เป็นการเรียกคนดู

นิยมเล่นกันหลายเรื่อง ล้วนแต่เป็นประเภทจักรๆ วงศ์ๆ นิทานชาวบ้าน นิทานชาดก มีคติสอนใจ เช่น การเกิด คาวี ไชยทัต พิกุลทอง พิมพัสวรรค์ พิณสุริยวงศ์ มโนราห์ โมงป่า มณีพิชัย สังข์ทอง เป็นต้น

ความเข้าใจที่ถูกต้อง คือ “ละครใน ผู้หญิงล้วน, ละครนอก ผู้ชายล้วน” เป็นคำอธิบายที่มีปัญหา เพราะ ยึดจารีตละครยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ย้อนกลับไปอธิบายละครยุคอยุธยา หรือ ก่อนนั้น แท้จริงแล้วละครนอกมีหลักฐานยุคอยุธยา ว่าเป็นละครชาวบ้าน (มีก่อนละครในพัน ๆ ปี) ที่เล่นด้วย “ชายจริง หญิงแท้” ทั้งนั้น ไม่เคยพบหลักฐานว่ามีกฏกติกาให้เล่นด้วยชายล้วน เว้นเสียแต่หาผู้หญิงจัดจ้านมาเล่นไม่ได้ ก็ต้องให้ผู้ชายแต่งหญิงเล่นแทน

ปัจจุบันคนมักไม่รู้ว่า ละครชาตรีกับละครแก๊กันเหล่านั้นแท้จริงคือละครนอกดั้งเดิม เพราะโดยทั่วไปยึดแบบแผน ละครนอกกรมศิลป์ที่เล่นโน้มนำไปทางละครใน เนื่องจากฝึกคนเล่นไม่ได้ เพราะหญิงแท้เล่นไม่ออก คนทั่วไปเลยเข้าใจว่าละครนอกไม่มีอะไรต่างจากละครใน

3.4.2 ลิเก

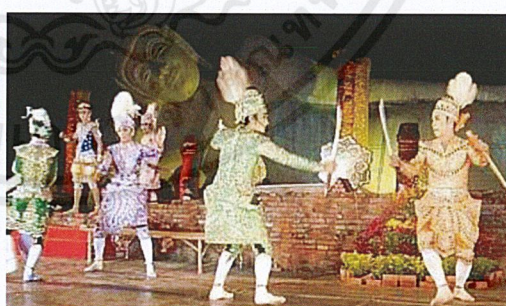
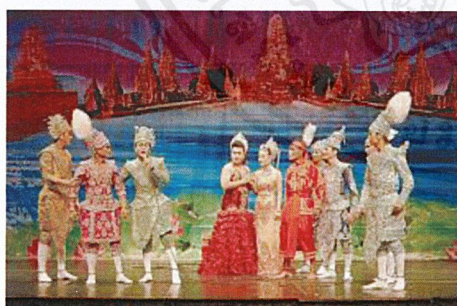
ลิเก เกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เข้ามาในสมัยรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงบันทึกว่า ยี่เก่นั้น เพี้ยนมาจาก จิเก มีบันทึกว่า พวกแขกเจ้าเซ็นได้สวดถวายตัวในการบำเพ็ญพระราชกุศล เมื่อ พ.ศ. 2423 ต่อมาคิดสวดแผลงเป็นลำนำต่าง ๆ คิดลูกหมัดเข้าแกมสวด ร้องเป็นเพลงต่างภาษา และ ทำตัวหนังสือ โดยเอารำมะนาเป็นจอกก็มี ลิเกจึงกลายเป็นการเล่นขึ้น ต่อมาผู้มีคิดเล่นลิเก อย่างละคร คือ เริ่มร้องเพลงแขก แล้วต่อไปเล่นอย่างละครรำ และ ใช้ปีพาทย์อย่างละคร ชนิดของลิเกมี 4 ประเภท ได้แก่ ลิเกบันตน ลิเกลูกบท ลิเกทรงเครื่อง และ ลิเกป่า

วิธีแสดง เดินเรื่องรวดเร็ว ตลกขบขัน การแสดงเริ่มด้วยโหมโรง 3 ลา จบแล้วบรรเลง เพลงสาธุการ ให้ผู้แสดงไหว้ครู แล้วจึงออกแขก บอกเรื่องที่จะแสดง ในอดีตมีการรำถวายมือ หรือ รำเบิกโรง แล้วจึงดำเนินเรื่อง ต่อมาการรำถวายมือก็เลิกไป ออกแขกแล้วก็จับเรื่องทันที การรำ น้อยลงไปจนเกือบไม่เหลือเลย คงมีเพียงบางคณะที่ยังยึดศิลปะการรำอยู่

ผู้แสดง เดิมใช้ผู้ชายล้วน ต่อมานายดอกดิน เสือสง่า ให้บุตรสาวชื่อละออง แสดงเป็น ตัวนางประจำคณะ ต่อมาคณะอื่นก็เอาอย่างบ้าง บางคณะให้ผู้หญิงเป็นพระเอก

เพลง และ ดนตรี ดำเนินเรื่องใช้เพลงหงส์ทองชั้นเดียว แต่ดัดแปลงให้ทันได้เนื้อความมาก แล้วจึงรับด้วยปีพาทย์ แต่ถ้าเล่นเรื่องต่างภาษา ก็ใช้เพลงที่มีสำเนียงภาษานั้น ๆ ตามท้องเรื่อง แต่ดัดให้คล้ายหงส์ทอง ต่อมานายดอกดิน เสือสง่า ได้ดัดแปลงเพลงมอญครวญของลิเกบันตน ที่ใช้กับบทโศก มาเป็นเพลงแสดงความรักด้วย

การแต่งกาย แต่งตัวด้วยเครื่องประดับสวยงาม เลียนแบบเครื่องทรงกษัตริย์ จึงเรียกว่า ลิเกทรงเครื่อง บางครั้งก็ลดเครื่องแต่งกายที่แพรวพราวลงไป โดยตัวนายโรงยังแต่งเลียนแบบ เครื่องทรงของกษัตริย์ในส่วนที่มีใช้เครื่องต้น

“ รถไฟ...เรือเมล์...ลิเก...ตำรวจ ” คำเปรียบเปรย ที่พ่อแม่พร่ำบอกกับลูกสาวถึงผู้ชาย อาชีพ 4 จำพวกที่ไม่น่าไว้วางใจ เมื่ออดีตกาลนานมา คำเปรียบเปรยอันมาจากเรื่องจริงที่ว่า อาชีพทั้ง 4 นี้เป็นกลุ่มคนที่ต้องเร่ร่อน ไปทำมาหากินต่างถิ่นอยู่เป็นนิตย ไปถึงถิ่นไหนก็มักจะใช้ เสน่ห์หลอกล่อ คว่ำเอาลูกสาวชาวบ้านมาทำภรรยา ถ้าหากผู้ชายคนไหนรักจริงหรือรับผิดชอบ ก็ตบแต่งให้เป็นภรรยา แต่ส่วนใหญ่จะไม่รับผิดชอบปล่อยให้สาวเจ้าเฝ้ารอแก้ว ต้องกล้ำกลืนน้ำตา ทนอับอายคำนินทาชาวประชาซี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและก้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

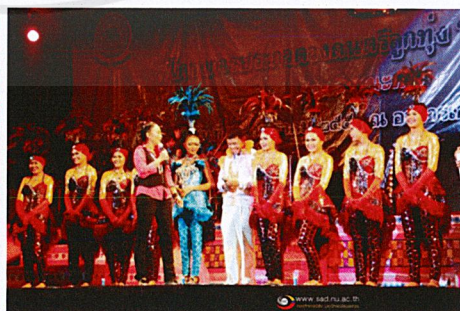
ปัจจุบันผู้ชมลิเกเหมือนได้กำไรสองต่อ ได้ชมทั้งลิเก และ คอนเสิร์ตลูกทุ่ง เพราะเกือบทุก
คณะได้ปรับแผนตามความนิยมของผู้ชม บางคณะเล่นลิเกแบบดำเนินเรื่องเป็นเพียงส่วนประกอบ
แต่เน้นหนักไปที่การแสดงแบบขับร้องเพลงแทน ถึงแม้จำนวนคนดูลิเก จะลดน้อยลงจนน่าตกใจ
กลับกันจำนวนนักแสดงลิเกเด็ก ๆ - วัยรุ่นหนุ่มสาวกลับเพิ่มขึ้น จนน่าดีใจว่าลิเกไทยจะไม่สูญหาย
ถึงแม้จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงไปบ้างตามยุคสมัย ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่สนใจอาชีพลิเก ด้วย
เป็นเวทีที่ได้แสดงความสามารถให้มีรายได้พิเศษในระหว่างเรียน และ ยังเป็นเวทีให้ฝึกฝนทาง
ด้านการแสดง การร้องเพลง ที่สำคัญยิ่งกว่า นักแสดงลิเกรุ่นใหม่เหล่านี้ต่างแสดงลิเกด้วยใจรัก
เพราะพวกเขาคือลูกหลานชาวลิเก ที่มีสายเลือดของความเป็นลิเกไทยอยู่เต็มตัว พวกเขาหมกมุ่น
ใช้เรื่องละครนอก ละครใน และเรื่องพงศาวดารจีน มอญ ญวน เช่น สามก๊ก ราชาริราช ฉันทโศก
จันทโรคลพ ขุนช้างขุนแผน เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ สามี ภรรยา

3.4.3 คณะลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่ง คือเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตสภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมี
ท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และ สีสภาพการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่ง
ให้บรรยากาศความเป็น “ลูกทุ่ง”

ขุนวิจิตรมาตราบันทึกไว้ในหนังสือเรื่องของละคร และ เพลง ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นวงดนตรี
แบบสากลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปี หรือ สองปี ลักษณะเพลง
ลูกทุ่งในระยะเริ่มแรก มาจากการร้องรำทำเพลงของไทยดั้งเดิม อาทิ แผลงเทศน์ สวดศฤกษ์
จำอวด ลิเก (ทรงเครื่อง) ลิเกลูกหมัด (ไม่แต่งเครื่อง) ลิเกบันตน ลำตัด เพลงขอทาน
เพลงพื้นเมืองบางเพลง ฯลฯ โดยเพลงลูกทุ่งนำมาดัดแปลงแล้วใส่ดนตรีแบบสากล

สุรพล สมบัติเจริญ ได้ทำให้เพลงลูกทุ่งอยู่ในความนิยม ในช่วงปี พ.ศ. 2506 –2513
จนเรียกได้ว่า เป็นยุคทองของเพลงลูกทุ่ง ได้เกิดการแข่งขัน และ ยังมีนักร้องลูกทุ่ง เกิดขึ้นใหม่
หลายคน ต่อมาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เพลงลูกทุ่งก็อยู่ในยุคเพลงเพื่อชีวิต เนื้อหา
เพลง ลูกทุ่ง ได้สอดแทรกเนื้อหาเพลงเพื่อชีวิต โดยในยุคนั้นมีเพลงลูกทุ่ง เพื่อชีวิตเป็น จำนวนมาก
หลังจากนั้น ระหว่าง พ.ศ. 2520–2528 วงดนตรีเพลงลูกทุ่งได้เข้าสู่ระบบทุนมากขึ้น มีการแสดง
เพลงลูกทุ่ง มีการประกวดประชันการเต้น และ เครื่องแต่งกายของทาง เครื่องประกอบ

3.4.4 หนังสืงกลางแปลง

ไฮไลต์อีกอย่างหนึ่งของงานวัดโดยเฉพาะตามต่างจังหวัดก็คือ "หนังสืงกลางแปลง" นี้อือที่เด็ดของ งาน ซึ่งส่วนใหญ่เล่นไต่รุ่งทุ้งงาน แต่สำหรับในสมัยนี้หนังสืงกลางแปลงไต่ถูกกลืนหายไปกับควมเจริญแล้ว หากจะเหลือให้เห็นก็คงเป็น คณะลูกใหญ่ๆ หรือ ไม่วิ่งดนตรีที่มีชื่อเสียง

หนังสืงกลางแปลง ดำเนินควมบันเทิงในยุคดิจิทัล จะเห็นว่าบริการบันเทิงประเภทนี้ยังอยู่ในใจของผู้ชมส่วนหนึ่ง มีเฟซบุ๊กของกลุ่มคนรักหนังสืงกลางแปลง หรือ บนเว็บไซต์ไอแอลเอ็กซ์ แหล่งค้าขายในโลกออนไลน์ ก็มีโฆษณา ระบายหนังสืงกลางแปลง หนังสืงเร่ จอหนังสืง งานวัด หนังสืงขายยา งานพิธีต่างๆ ให้เช่า จอโปรเจคเตอร์ รวมถึงการจัดงานวัด งานย้อนยุค มีพากษ์เสียงสดจากนักพากษ์ชื่อดัง มากประสบการณ์ อ้า้งให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ด้วยการยกผลงาน ฉายเปิดตัว ภาพยนตร์รอบสื่อมวลชนมาแล้วหลายครั้ง...ในแง่คุณภาพ ก็ระบุว่า เหนือระดับ ภาพคมชัด สมจริง ประสบการณ์ 30 ปีเป็นประกัน เป็นที่ยอมรับ และ ไว้วางใจของ Organizer ช้่นนำทั่วไป ยังทนแดด ทนฝน ดูดี มีระดับ เหมาะสำหรับ ร้านอาหาร ลานเปียร์ มีบริการให้เช่า เครื่องฉาย 16 mm. ย้อนยุค และ เครื่องฉาย 35 mm. ย้อนยุค หนังสืงกลางแปลงยังมีที่ไป หรือ พยายามปรับตัวเข้ากับวิถีปัจจุบัน

ส่วนเกษม คำหนัก เจ้าของหน่วยฉายหนังสืงกลางแปลง จ.อุดรธานี บอกว่า การฉายหนังสืงกลางแปลงทางภาคอีสาน ยังมีงานจ้างอยู่ แต่ไม่พู่ฟ่าเหมือนเมื่อ 10 ก่อน โดยปัจจุบัน มีงานฉายเฉลี่ยปีละ 30 งาน เทียบกับช่วงก่อนไม่ได้ เพราะตอนนั้น เดือนที่มีงานออกพรรษา หน่วยเร่จะมีงานตลอดทั้งเดือน จนถึงหลังปีใหม่

เกษมยอมรับว่า ทุกวันนี้หนังสืงกลางแปลงไม่สามารถเป็นกิจการหลักได้ ต้องปรับเป็นธุรกิจรอง คนที่เคยทำก็เริ่มขายอุปกรณ์ เครื่องเสียง ให้ผู้บริภคตามบ้านที่มีกำลังซื้อ นำไปฉายเล่นที่บ้าน ในราคาที่ต่ำลงอย่างมาก จากที่เคยชุดละเป็นแสน ก็เหลือหลักหมื่นต้นๆ

“อนาคตของเครื่องฉายฟิล์ม น่าจะยังอยู่อีกหลายปี แต่ผู้ให้บริการจะยุติกิจการ ถ้าดูแลระบบเครื่องฉายไม่เป็น ต้องอาศัยลูกจ้าง ซึ่งไม่ยั่งยืน ที่สุดก็ต้องเลิกจ้าง” เกשמบอกว่า ระบบดิจิทัล ไม่ว่าจะป็นโทรศัพท์มือถือ หรือ แท็บเล็ต เป็นอุปกรณ์ที่คนส่วนใหญ่รู้จัก สามารถดาวน์โหลดหนังมาเก็บไว้ดูเองได้ จึงทำให้สื่ออื่น ถูกกลืนหายไปหมด

เขาเชื่อว่า แม้การฉายหนังสืงเร่ หนังสืงกลางแปลง จะพยายามหยุดยั้งอยู่ต่อไปอย่างไรก็ตาม วันหนึ่งก็ต้องเลิกกันไปทั้งหมด แต่ความจริงก็คือ คนรุ่นใหม่ พอใจกับการนั่งชมผ่านเครื่องมากกว่า ที่ทุกอย่างสนองตอบฉับไว แม้กระทั่งภาพยนตร์ต่างประเทศก็สั่งดาวน์โหลดได้ ตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงประชาสัมพันธ์ เพื่อนำดู ก่อนเข้าฉายจริงในโรงภาพยนตร์ ถ้าหนังสืงกลางแปลงไม่ปรับตัวให้เร็วกว่านี้ โอกาสที่จะกลับมารุ่งเรืองอีกก็คงยากยิ่ง“

หนังสืงกลางแปลง vs โรงหนังสืง “หนังสืงกลางแปลง ไม่ใช่ แค่การดูเรื่องราวของหนังสืงที่ชอบให้จบไป แต่สำหรับชาวบ้านในชนบท มันคือกิจกรรมรื่นเริง ที่มีกิจกรรมฉายภาพยนตร์ที่อาจเป็นส่วนหนึ่งของงานบุญเช่นทอดกฐิน หรือ โรงล้อมผ้า (จุดฉายภาพยนตร์กลางแปลงที่ล้อมผ้าเป็นขอบเขต เก็บค่าเข้าชม) คือบรรยากาศ ที่คนในชุมชนจะได้มาพบกัน ครอบครัว ลูกเล็กเด็กแดง มากับพ่อแม่ หอบเสื่อมานอนดู บางที แม่ค้ามาตั้งแผงพร้อมกับการตั้งจอเสร็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะหาวิถีแบบนี้ไม่ได้โรงภาพยนตร์ ในโรงภาพยนตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 ชุ้มเครื่องเล่น และ เกมต่าง ๆ

3.5.1 ชิงช้าสวรรค์

สิ่งแรกที่มีคนนึกถึงเมื่อมาเที่ยวงานวัดนั่นคือ "ชิงช้าสวรรค์" พระเอกของงานที่ไม่่ว่าเวลาจะเปลี่ยนไปนานแค่ไหนก็ตาม ชิงช้าสวรรค์ก็ไม่ได้หายไปจากงานวัด มันยังคงเป็นเครื่องเล่นที่มักเป็น "ตัวชูโรง" ในงานวัดเสมอ โดยประวัติของชิงช้าสวรรค์ ออกแบบ และ ประดิษฐ์ขึ้นครั้งแรกโดยวิศวกรชาวอเมริกัน จอร์จ วอชิงตัน เกล เฟอร์ริส จูเนียร์ ได้รับการขนานนามตามชื่อผู้ประดิษฐ์ว่า Ferris Wheel หรือ บ้างก็เรียก Chicago Wheel โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสัญลักษณ์โดดเด่นสำหรับงานแสดงสินค้า The Chicago World's Fair ที่จัดขึ้นในเมืองชิคาโก ในปี ค.ศ. 1893

3.5.2 ม้าหมุน รถบั้ง

"ม้าหมุน" เครื่องเล่นที่เด็กหลายๆ คนชอบนักชอบใจ ปัจจุบันก็ยังมียังให้เห็นแต่ก็ถูกปรับขนาดให้เล็กลง เพราะอะไรรู้ไหม? เด็กสมัยนี้เค้าโตเกินตัวไป รู้เยอะ ม้าหมุนหรือจะสู้อะไรกับ "รถบั้ง" ได้หรือคุณว่าไม่จริง เท้าที่สังเกตดู ม้าหมุนมีลูกค่าน้อยมาก

3.5.3 เมียงู สาวน้อยตกน้ำ

อีกหนึ่งสีสันที่เชื่อว่าใครหลายๆ คนก็คงมีความทรงจำนั้นคือ "เมียงู" ยังจำได้ไหม? บทเพลงสั้นๆ ง่ายๆ ที่พวกเราร้องกันจนติดปากอย่าง "บาทเดียวดูเพลินอะไรไม่เกินเมียงู ลูบได้คลำได้ ลูบได้คลำได้ แต่อย่าเอาไม้แห่รู" ซึ่งในยุคปัจจุบันนั้นหาดูได้ยากเต็มที เพราะสาว ๆ โคโยตี้นุ่น้อย ห่มน้อยพวกเธอเข้ามาโชว์อะไรสารพัด ยักย้ายสายเอวยกบั้นท้ายในวัดแทนเมียงูหมดแล้ว ไม่เว้นแม้กระทั่งการแต่งตัวของสาว ๆ ที่ชุ้ม "สาวน้อยตกน้ำ"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.4 บ้านผีสิง

มีตั้งแต่บ้านผีปอบ ผีกระสือ นางเงือก เด็กสองหัว ราคาค่าบัตรเข้าชมราว ๆ 10 – 20 บาท หากได้เข้าไปหลายคนอาจสงสัยว่า ทำไมถึงเจอนางเงือก ครึ่งคนส่วนอีกครึ่งตัวมีหางปลอม ๆ ติดอยู่ , เด็กสองหัว เหมือนจะเอากระจกมาสะท้อนให้เหมือนมีสองหัว ไปจนถึงผีอีกหลาย ๆ ตน เช่น ผีใส่หน้ากากอยู่ในกรงคอยิ่งออกมาหลอก ผีเด็กเอามือปลอม ๆ มาปักแขนไว้เหมือนทะเลาะกันได้ ถึงจะไม่น่ากลัวเท่าบ้านผีสิงในห้าง แต่นี่แหละสีสันงานวัด

3.5.5 มอเตอร์ไซค์ไต่ถัง

รถไต่ถังเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงปี 2475 - 2499 ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับชาวไทย ในยุคต่อมาจึงมีคณะรถไต่ถังเกิดขึ้นในเมืองไทยหลายคณะ และ ไม่ว่าจะยุคสมัยไหนรถไต่ถังยังคงคู่กับงานวัด งานประจำปีในแต่ละท้องถิ่น ดูคึกคัก มีสีสัน การแสดงหน้าเวทีดึงดูดสายตาผู้ชมยิ่งนัก ทรายบดที่ยังคงมีผู้ชมให้การสนับสนุน และ กำลังใจ ทรายบดนั้นรถไต่ถังยังคงเปิดวิกการแสดงที่สำคัญ การแสดงถือเป็นอาชีพสุจริตเพื่อเลี้ยงชีพในครอบครัว และ เป็นการสืบทอดมรดกการแสดงที่มีมาแต่อดีตของไทยให้คงอยู่กับสังคมไทยต่อไป

3.5.6 ชุ้มยิงปืน ปาโป่ง

“ปืนอัดลม” ของเล่นที่เด็กผู้ชายหลายๆ ไม่ว่างานวัดที่ไหนก็ต้องมีชุ้มของปืนอัดลม ชนิดต่างๆ มาเปิดร้านในงานเสมอ แต่ในปัจจุบันนั้น ชุ้มปืนอัดลมยังมีให้เห็นบ้าง แต่ค่อนข้างประปราย หาเล่นค่อนข้างยากแล้ว เพราะพากันเปลี่ยนเป็น “ปาโป่ง” แทนกันแล้วในสมัยนี้

นอกจากนี้ยังมีเครื่องเล่น และ ชุ้มต่างๆอีกมากมาย อาทิเช่น ปากระป๋อง ปาเป้าวงล้อ ยิงธนู โยนตัวห่วย บ้านบอล ตกขวด รถยอดเหรียญ บ้านลมสไลเดอร์ วิวกระทิง ระเบิดแป้ง ตักไข่ สอยดาว บิงโก วงล้อพาโชค โบว์ลิ่งโบราณ เป็นต้น

3.6 อาหารคาว - หวาน

หากมาเยือนงานวัด หลายคนมักหิวท้องมาหาของกินที่งานแน่นอน เพราะว่าเรื่องอาหารการกินไม่ว่าจะเป็นคาวหรือหวาน ในวัดทุกอย่างมาเต็มแน่นอน ของกินโบราณยังมีพอให้หา กินได้บ้างไม่ว่าจะเป็น ผัดไทย หอยทอด, ขนมจีนน้ำยา, ก๋วยเตี๋ยว ยำมะม่วง ปลาหมึกย่าง ลูกชิ้น น้ำแข็งใส กาแฟโบราณ เมี่ยงคำ ข้าวเกรียบว่าว ข้าวเกรียบงา ข้าวเกรียบปากหม้อ ข้าวโพดคั่ว สายไหม น้ำตาลปั้น ไอติมปั้น น้ำจรวด กล้วยแขก ถูทอง ลูกชุบ สาคุไส้หมู ขนมตาล ขนมบ้าบิ่น ขนมกง ขนมเป็๋งไทย ขนมครกนกระทา ขนมลูกตุ้ม ขนมขี้หนู ขนมถั่งแตก ขนมเป็๋งไทย/ญวน ยาดอง และ ขนมของว่างไทยโบราณอื่น ๆ อีกมากมาย

3.6.1 ประวัติอาหารไทย

อาหารไทย เป็นอาหารประจำของชนชาติไทย ที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีต จนเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ถือได้ว่าอาหารไทยเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญของไทย ขณะที่อาหารพื้นบ้าน หมายถึง อาหารที่นิยมรับประทานกันเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งเป็นอาหารที่ทำขึ้นได้ง่าย โดยอาศัยพืชผักหรือเครื่องประกอบอาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีการสืบทอดวิธีปรุง และ การรับประทานต่อ ๆ กันมา อาหารไทยมีจุดกำเนิดพร้อมกับการตั้งชนชาติไทย และ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย

อาหารไทยในสมัยสุโขทัยได้อาศัยหลักฐานจากศิลาจารึก และ วรรณคดี ที่สำคัญคือ ไตรภูมิพระร่วงของพญาลิไท ที่ได้กล่าวถึงอาหารไทยในสมัยนี้ว่า มีข้าวเป็นอาหารหลัก โดยกินร่วมกับกับข้าว ที่ส่วนใหญ่ได้มาจากปลา มีเนื้อสัตว์อื่นบ้าง การปรุงอาหารได้ปรากฏคำว่า “แกง” ใน ไตรภูมิพระร่วงที่เป็นที่มาของคำว่า ข้าวหม้อแกงหม้อ ผักที่กล่าวถึงในศิลาจารึก คือ แพง แดง และ น้ำเต้า ส่วนอาหารหวานก็ใช้วัตถุดิบพื้นบ้าน ส่วนหนึ่งนิยมกินผลไม้แทนอาหารหวาน

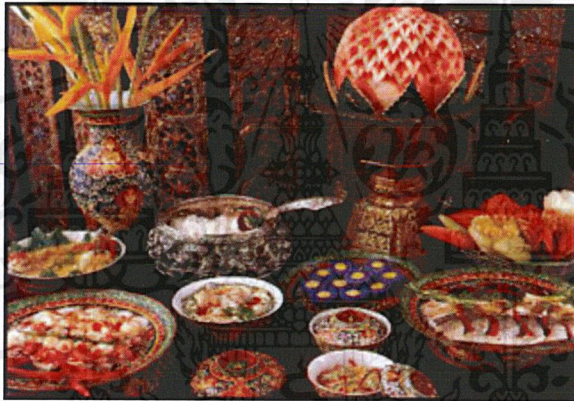

2. สมัยอยุธยา

สมัยนี้ถือว่าเป็นยุคทองของไทย ได้มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากขึ้นทั้งชาวตะวันตก และ ตะวันออก จากบันทึกเอกสารของชาวต่างประเทศ พบว่าคนไทยกินอาหารแบบเรียบง่าย ยังคงมีปลาเป็นหลัก มีต้ม แกง และ คาดว่ามีการใช้น้ำมันในการประกอบอาหารแต่เป็นน้ำมันจาก มะพร้าว และ กะทิ มากกว่าไขมันหรือน้ำมันจากสัตว์มากขึ้น คนไทยสมัยนี้มีการถนอมอาหาร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ ใม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่น การนำไปตากแห้ง หรือทำเป็นปลาเค็ม มีอาหารประเภทเครื่องจิ้ม เช่น น้ำพริกกะปิ นิยมบริโภคสัตว์น้ำมากกว่าสัตว์บก โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ ไม่นิยมนำมาฆ่าเพื่อใช้เป็นอาหาร ได้มีการกล่าวถึงแกงปลาต่าง ๆ ที่ใช้เครื่องเทศ เช่น แกงที่ใส่หัวหอม กระเทียม สมุนไพรหวาน และ เครื่องเทศแรงๆ ที่คาดว่านำมาใช้ประกอบอาหารเพื่อดับกลิ่นคาวของเนื้อปลา

หลักฐานจากการบันทึกของบาทหลวงชาวต่างชาติที่แสดงให้เห็นว่าอาหารของชาติต่าง ๆ เริ่มเข้ามามากขึ้นในสมเด็จพระนารายณ์ เช่น ญี่ปุ่น โปรตุเกส เหล้าองุ่นจากสเปนเปอร์เซีย และ ฝรั่งเศส สำหรับอิทธิพลของอาหารจีนนั้นคาดว่าเริ่มมีมากขึ้นในช่วงยุคกรุงศรีอยุธยา ตอนปลายที่ ไทยตัดสัมพันธ์กับชาติตะวันตก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าอาหารไทยในสมัยอยุธยา ได้รับเอาวัฒนธรรม จากอาหารต่างชาติ โดยผ่านทาง การมีสัมพันธ์ไมตรีทั้งทางการทูต และ ทางการค้ากับประเทศ ต่าง ๆ และ จากหลักฐานที่ปรากฏทางประวัติศาสตร์ว่าอาหารต่างชาติส่วนใหญ่แพร่หลาย อยู่ในราชสำนัก ต่อมาจึงกระจายสู่ประชาชน และ กลมกลืนกลายเป็นอาหารไทยไปในที่สุด

3. สมัยธนบุรี

จากหลักฐานที่ปรากฏในหนังสือแม่ครัวหัวป่าก์ ซึ่งเป็นตำราการทำกับข้าวเล่มที่ 2 ของไทย ของท่านผู้หญิงเป็ลเลียน ภาสกรวงศ์ พบความต่อเนื่องของวัฒนธรรมอาหารไทยจากกรุงสุโขทัย มาถึงสมัยอยุธยา และ สมัยกรุงธนบุรี และ ยังเชื่อว่าเส้นทางอาหารไทยคงจะเชื่อมจาก กรุงธนบุรีไปยังสมัยรัตนโกสินทร์ โดยผ่านทางหน้าที่ราชการและสังคมเครือญาติ และ อาหารไทย สมัยกรุงธนบุรีน่าจะคล้ายคลึงกับสมัยอยุธยา แต่ที่พิเศษเพิ่มเติมคือมีอาหารประจำชาติจีน

4. สมัยรัตนโกสินทร์ ยุคที่ 1 (พ.ศ. 2325 – พ.ศ. 2394)

อาหารไทยในยุคนี้เป็นลักษณะเดียวกันกับสมัยธนบุรี แต่มีอาหารไทยเพิ่มขึ้นอีก 1 ประเภท คือนอกจากมีอาหารคาว อาหารหวานแล้วยังมีอาหารว่างเพิ่มขึ้น ในช่วงนี้อาหารไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอาหารของประเทศจีนมากขึ้น และ มีการปรับเปลี่ยนเป็นอาหารไทยในที่สุด จากจดหมายความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี ที่กล่าวถึงเครื่องตั้งสำรับคาวหวานของ พระสงฆ์ในงานสมโภชน์ พระพุทธมณีรัตนมหาปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ได้แสดงให้เห็นว่า รายการอาหารนอกจากจะมีอาหารไทย เช่น ผัก น้ำพริก ปลาแห้ง หน่อไม้ผัด แล้วยังมีอาหารที่ปรุงด้วยเครื่องเทศแบบอิสลาม และมีอาหารจีนโดยสังเกตจากการใช้หมูเป็นส่วนประกอบ เนื่องจากหมูเป็นอาหารที่คนไทยไม่นิยม แต่คนจีนนิยม

5. สมัยรัตนโกสินทร์ ยุคที่ 2 (พ.ศ. 2394 – ปัจจุบัน)

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างมาก และ มีการตั้งโรงพิมพ์แห่งแรกในประเทศไทย ดังนั้นตำรับอาหารการกินของไทยเริ่มมีการบันทึกมากขึ้น โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นในบทพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน จดหมายเหตุ เสด็จประพาสต้น เป็นต้น และ ยังมีบันทึกต่าง ๆ โดยผ่านการบอกเล่าสืบทอดทางเครือญาติ และ บันทึกที่เป็นทางการอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของอาหารไทย ที่มีความหลากหลายทั้งที่เป็น กับข้าวอาหารจานเดียว อาหารว่าง อาหารหวาน และ อาหารนานาชาติ ทั้งที่เป็นวิธีปรุงของราชสำนัก และ วิธีปรุงแบบชาวบ้านที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าอาหารไทยบางชนิดในปัจจุบัน ได้มีวิธีการปรุงหรือส่วน ประกอบของอาหารผิดเพี้ยนไปจากของดั้งเดิม จึงทำให้รสชาติของอาหาร ไม่ใช่ตำรับดั้งเดิม และ ขาดความประณีตที่น่าจะถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของอาหารไทย

3.6.2 จุดเด่นของอาหารไทย

คนไทยบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก โดยนิยมกัน 2 ชนิดคือ ข้าวเหนียว และ ข้าวเจ้า คนไทยภาคอีสาน และ ภาคเหนือนิยมกินข้าวเหนียวเป็นหลัก ส่วนคนไทยภาคกลาง และ ภาคใต้นิยมกินข้าวเจ้าเป็นหลัก ประเทศไทยที่ผูกพันกับสายน้ำเป็นหลัก ทำให้อาหารประจำครัวไทยประกอบด้วยปลาเป็นหลัก ทั้ง ปลาอย่าง ปลาบั้ง จมื่นน้ำพริก กินกับผักสดที่หาได้ตามหนองน้ำ ชายป่า หากกินปลาไม่หมดก็สามารถนำมาแปรรูปให้เก็บไว้ได้นาน ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปลาแห้ง ปลาเค็ม ปลาร้า ปลาเจ่า อาหารรสเผ็ดที่ได้จากพริกนั้น ไทยได้รับนำมาเป็นเครื่องปรุงมาจาก เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บาทหลวงชาวโปรตุเกส ในสมัยพระนารายณ์ ส่วนอาหารประเภทผัดไฟแรง ได้รับมาจากชาวจีน ที่อพยพมาอยู่ในเมืองไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เมื่อมีการเลี้ยงสัตว์ขายเป็นอาชีพ และมีโรงฆ่าสัตว์ ทำให้มีการหาเนื้อสัตว์มารับประทาน มากขึ้น มีการใช้เครื่องเทศหลากชนิด เพื่อช่วยดับกลิ่นคาวของเนื้อที่เรานำมาปรุงเป็นอาหาร เครื่องเทศที่คนไทยนิยมนำมาปรุงอาหารประเภทนี้เช่น ขิง กระชาย ที่ดับกลิ่นคาวปลาหมานาน ก็นำมาประยุกต์กับเนื้อสัตว์ประเภทวัว ควาย เป็นสูตรใหม่ของคนไทย

3.6.3 ประวัติขนมไทย

ประเทศไทยครั้งยังเป็นสยามประเทศได้ติดต่อกับค้าขายกับชาวต่างชาติ เช่น จีน อินเดีย มาตั้งแต่สมัยสุโขทัยโดยส่งเสริมการค้าขายสินค้าซึ่งกันและกัน ตลอดจนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ด้านอาหารการกินร่วมไปด้วยต่อมาในสมัยอยุธยา และ รัตนโกสินทร์ ได้มีการเจริญสัมพันธไมตรี กับประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวางไทยได้รับเอาวัฒนธรรมด้านอาหารของชาติต่าง ๆ มาดัดแปลง ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น วัตถุดิบที่หาได้ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนการบริโภคนิสัยแบบไทย จนทำให้คนรุ่นหลัง ๆ แยกไม่ออกว่าอะไรคือขนมที่เป็นไทยแท้ ๆ และ อะไรดัดแปลงมาจาก วัฒนธรรมของชาติอื่น เช่น ขนมที่ใช้ไข่ และ ขนมที่ต้องเข้าเตาอบ ซึ่งเข้ามาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จากคุณท้าวทองกีบม้าภรรยาเชื้อชาติผู้ปุ่น สัญชาติโปรตุเกสของ เจ้าพระยาวิไชยเณร ผู้เป็นกงสุลประจำประเทศไทยในสมัยนั้น ไทยมิใช่เพียงรับทองหยิบ ทองหยอด และ ฝอยทองมาเท่านั้น หากยังให้ความสำคัญกับขนมเหล่านี้โดยใช้เป็นขนมมงคล อีกด้วย ส่วนใหญ่ตำรับขนมที่ใ้สมักเป็น “ของเทศ” เช่น ทองหยิบ ฝอยทอง ทองหยอด จากโปรตุเกส มัสกอดจากสกอตต์ ขนมไทย เป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประจำชาติไทย อย่างหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดี เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนประณีตในการทำ ตั้งแต่วัตถุดิบ วิธีการทำที่กลมกลืน พิถีพิถัน ในเรื่องรสชาติ สี สัน ความสวยงาม กลิ่นหอม รูปลักษณะชวนรับประทาน ตลอดจนกรรมวิธีการรับประทาน ขนมแต่ละชนิด ซึ่งยังแตกต่างกัน ไปตามลักษณะของขนมชนิดนั้น ๆ

ขนมไทยที่นิยมทำกันทุก ๆ ภาคของประเทศไทย ในพิธีการต่าง ๆ เนื่องในการทำบุญ เลี้ยงพระ ก็คือขนมจากไข่ และ มักถือเคล็ดจากชื่อและลักษณะของขนมนั้น ๆ งานศิริมงคลต่าง ๆ เช่น งานมงคลสมรส ทำบุญวันเกิด หรือทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ส่วนใหญ่ก็จะมีการเล่นพระกับแขก ที่มาในงาน เพื่อเป็นศิริมงคลของงานขนมก็จะมีฝอยทอง เพื่อหวังให้อยู่ด้วยกัน ยึดยาวมีอายุยืน ขนมชั้น ก็ให้ได้เลื่อนขั้นเงินเดือน ขนมถ้วยฟูก็ขอให้เฟื่องฟู เป็นต้น

ขนมจัดเป็นอาหารที่คู่สำหรับกับข้าวไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณ โดยใช้คำว่าสำรับกับข้าว คาว - หวาน โดยทั่วไปประชาชนจะทำขนมเฉพาะในงานเลี้ยง นับตั้งแต่การทำบุญเลี้ยงพระ งานมงคล และ งานพิธีการ อาหารหวานที่จัดเป็นสำรับจะต้องประกอบด้วย ของหวานอย่างน้อย 5 สิ่ง ซึ่งต้องเลือกให้มีรสชาติ สี สัน ชนิด ตลอดจนลักษณะที่กลมกลืนกัน แต่ละสำรับจะต้องมี ผลไม้ 10 ที่ และ ขนมเป็นน้ำ 1 ที่เสมอ

ในสมัยโบราณคนไทยจะทำขนมเฉพาะวาระสำคัญเท่านั้น เป็นต้นว่างานทำบุญ เทศกาลสำคัญ หรือ ต้อนรับแขกสำคัญ เพราะขนมบางชนิดจำเป็นต้องใช้กำลังคนอาศัยเวลา ในการทำพอสมควร ส่วนใหญ่เป็น ขนมประเพณี เป็นต้นว่า ขนมงาน เนื่องในงานแต่งงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมครก ขนมกล้วย ฯลฯ พวกนี้มิเห็นทั่วไป ส่วนขนมในรั้วในวังจะมีหน้าตา
จุ่มจิม ประณีตวิจิตรบรรจงในการจัดวางรูปทรงขนมสวยงาม

ของหวานไทยหรือขนมไทย กล่าวได้ว่ามีอยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน เพราะเป็นวัฒนธรรม
อย่างหนึ่งที่บ่งบอกว่า คนไทยเป็นคนมีลักษณะนิสัยอย่างไร เนื่องด้วยขนมไทยแต่ละชนิดล้วนมี
เสน่ห์ มีรสชาติที่แตกต่างกันออกไป แต่แฝงไปด้วยความละเมียดละไม ความวิจิตรบรรจง อยู่ใน
รูปลักษณะ กลิ่น รสของขนมที่สำคัญ ขนมไทยแสดงให้เห็นว่าเป็นคนใจเย็น รักสงบ มีฝีมือเชิง
ศิลปะ ขนมธรรมดาๆ ทำด้วยแป้ง น้ำตาล มะพร้าว เป็นส่วนประกอบ สำคัญ สามารถดัดแปลง
เป็นขนมหลายชนิด หน้าตาแตกต่างกันไปตามที่ต้องการ

3.6.4 ขนมไทย อาจแบ่งได้เป็น 4 หมวด

1. ขนมชาววัง : เป็นขนมไทยที่ใช้ความละเมียดละไม ประดิดประดอยหลาย ขั้นตอน
สูตรต้นตำหรับเกิดจากการคำนึงที่คนสมัยก่อนมักส่งลูกหลานที่ เป็นผู้หญิงเข้าไปในวัง เพื่อถวาย
ตัวรับใช้เจ้านายในตำหนักต่างๆ โดยมีการฝึกฝน ฝีมือด้านต่างๆอย่างวิถีของชาววัง รวมถึงการฝึก
ทำอาหาร และ ขนมด้วย ขนมไทย ชาววังจึงขึ้นชื่อในเรื่องของความละเอียด ประณีต พิถีพิถันใน
ทุกขั้นตอนของการ ทำรวมถึงการเลือกใช้วัตถุดิบ ได้แก่ ขนมลูกชุบ ขนมเบ็อง วุ้นกะทิ เป็นต้น

2. ขนมชาวบ้าน (หรือขนมตามฤดูกาล) : เป็นขนมไทยที่ทำงานง่าย ๆ ไม่พิถีพิถันมาก
วัตถุดิบที่ใช้มักจะเป็นผลไม้ที่หาได้ตามฤดูกาล มักทำกันทานภายในครัวเรือน โดยเน้นทำกินเอง
เหลือก็ สามารถนำไปขายได้ ตัวอย่างของขนมชาวบ้าน ได้แก่ พักทองเชื่อม กล้วยไข่เชื่อม เป็นต้น
นอกจากผลไม้ที่หาได้ตามฤดูกาลแล้ว วัตถุดิบหลักอื่น ๆ ที่ใช้ก็มักจะเป็นสิ่ง ที่หาได้ง่าย เช่น
ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว มะพร้าว นำมาผสม กับ น้ำตาล ทำเป็นขนมได้หลากหลายชนิด สำหรับผลไม้ที่เหลือ
ก็จะนำมาถนอมอาหารด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ทุเรียนกวน มะม่วงกวน กล้วยตาก เป็นต้น

3. ขนมไทยที่ใช้ในงานประเพณี และ ศาสนา : ขนมไทยในกลุ่มนี้จะสอดแทรกอยู่ในงาน
ประเพณีต่าง ๆ รวมถึงงานบุญทางศาสนาด้วย เช่น ในประเพณีปีใหม่ของไทย นอกจากมีการ
ทำบุญตักบาตร รดน้ำดำหัวแล้ว คนไทยในสมัยโบราณนิยมทำขนมกาละแมร์ และ ข้าวเหนียวแดง
เพื่อถวายพระ และ แจกจ่ายให้เพื่อนบ้านอีกด้วย นอกจากนั้น ในช่วงวันสารทไทย ก็มักจะนิยมทำ
ขนม "กระยาสารท" เพื่อทำบุญรำลึกถึงบรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว

4. ขนมไทยที่ใช้กับงานมงคล : งานมงคลต่าง ๆ มักจะมีขนมไทยความหมายดีประกอบ อยู่ในพิธีอย่างขาดเสียมิได้ ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่งงาน โดยงานมงคลเหล่านี้มักจะมีการ ทำบุญเลี้ยงพระ ได้แก่ ขนมชั้น เม็ดขนุน ขนมถ้วยฟู เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีขนมที่มีคำว่าทอง ทั้งหลาย เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ทองเอก เพื่อมีความหมายนัยว่า เงินทองจะได้ไหล มาเทมา ส่วนเม็ดขนุนก็สื่อถึงการทำภารกิจใด ๆ ก็จะมีผลลุล่วงไปได้ด้วยดี ส่วนในงานฉลองเลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่ง ก็มักจะมีขนมจำมางกุฏ เพื่อสื่อถึงยศตำแหน่งที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น

3.7 ร้านค้าของโบราณ

เมื่อพูดถึงร้านค้าต่าง ๆ ในงานวัดแล้ว ที่ขาดไม่ได้เห็นทีจะเป็น ชุมชายของเล่นไทย โบราณ ซึ่งของเล่นไทยโบราณเหล่านี้ร้านมีเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง อาทิเช่น กบแล็บลิ้น กังหันมีเลีย คีบเตอร์โดเรมอน โคมดอกไม้จีน จั๊กจั่น ป้องแป้ง พัดสีรุ้ง ไม้มายา หนูกระดาศสี หุ่นเซ็ด ในปัจจุบันนี้ของเล่นต่าง ๆ นั้นแตกต่างจากสมัยก่อน เพราะส่วนใหญ่ทำขึ้นโดนพลาสติก แต่ในอดีตนั้น จะทำจาก ไม้ ใบบัว หรือ กระดาศ

สุดท้าย...เมื่อไปเที่ยวงานวัดแล้วอย่าลืมไปไหว้พระทำบุญด้วย อย่างน้อยการมางานวัด ก็ถือเป็น “อานิสงส์” ที่ทำให้เราได้บุญติดตัวกลับบ้านด้วยเช่นกัน ไม่มากก็น้อย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบสื่อนิทรรศการ

โครงการออกแบบสื่อนิทรรศการ “วิถีชีวิตคนไทย กับ วัด ตอน งานวัด” มีการศึกษาข้อมูล และ นำมาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อใช้ในการออกแบบ แบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ ดังต่อไปนี้

- 4.1 ความหมายของการออกแบบ
- 4.2 การออกแบบนิทรรศการ
- 4.3 ลักษณะของนิทรรศการ
- 4.4 หลักการออกแบบในการจัดนิทรรศการ
- 4.5 การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์
- 4.6 แนวทางการวางผังนิทรรศการ
- 4.7 วิจารณ์การออกแบบนิทรรศการ

4.1 ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบ หมายถึง การถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงาน ที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้ หรือสัมผัสได้ เพื่อให้มีความเข้าใจในผลงานร่วมกัน แบบที่คิดออกมาอาจเป็นสิ่งที่เป็นไปได้จริง หรือ แบบที่เป็นลักษณะเพื่อฝัน เป็นเพียงนามธรรมก็ได้ ผู้ที่ออกแบบจะเรียกว่า นักออกแบบ ซึ่งหมายถึง คนที่ทำงานวิชาชีพในสาขาการออกแบบที่แตกต่างกันไป เช่น นักออกแบบแฟชั่น , นักออกแบบแนวความคิด หรือ นักออกแบบเว็บไซต์ การออกแบบนั้นมีความจำเป็นที่ต้องพิจารณาด้าน สุนทรียศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอย หลักเศรษฐศาสตร์ และ มุมมองสังคมการเมือง ทั้งในสิ่งที่ออกแบบ และ ขั้นตอนการออกแบบ การออกแบบอาจเกี่ยวข้องกับ การค้นหาข้อมูล ความคิด การทำแบบจำลอง การปรับเปลี่ยนให้ทำงานร่วมกันได้ และ อาจมีการออกแบบใหม่ ขณะที่ความหลายหลายของการออกแบบอาจรวมไปถึง เสื้อผ้า ส่วนต่อประสานกราฟิกกับผู้ใช้ ตีกระทบา เอกลักษณ์กลุ่มบริษัท ขั้นตอนการทำธุรกิจ หรือ แม้กระทั่งขั้นตอนการออกแบบเอง ซึ่งหลักทั่วไปก่อนการออกแบบ จะต้องพิจารณาหรือคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1.1 รูปร่าง (Shape)

คือ รูปร่าง ๑ มิติ มีความกว้างกับความยาวไม่มีความหนา เกิดจากเส้นรอบนอกที่แสดงพื้นที่ขอบเขตของรูปต่าง ๆ เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม หรือ รูปอิสระที่แสดงเนื้อที่ของผิวที่เป็นระนาบมากกว่าแสดงปริมาตร หรือ มวล

4.1.2 รูปทรง (Form)

คือ รูปลักษณะเป็น 3 มิติ โดยนอกจากจะแสดงความกว้าง ความยาวแล้ว ยังมีความลึก หรือ ความหนา หนาด้วย เช่น รูปทรงกลม ทรงสามเหลี่ยม เป็นต้น ให้ความรู้สึกมีปริมาตร มีความหนาแน่น มีมวลสารที่เกิดจากการใช้ค่าน้ำหนัก หรือ การจัดองค์ประกอบของรูปทรงรวมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 ขนาด (Dimensions) และ สัดส่วน (Proportion)

ขนาด หมายถึง ลักษณะของวัตถุที่จะเขียน คือ มีลักษณะใหญ่เล็ก กว้างยาว ตามที่เรารับรู้ได้ตามหลักการมองเห็นภาพด้วยสายตาของเรา คือ วัตถุชนิดเดียวกัน ขนาดเท่ากัน

สัดส่วน หมายถึง การจัดภาพ หรือ การเขียนภาพให้ได้ขนาด และ ที่สว่างจนเกิดความสมส่วนซึ่งกันและกัน ซึ่งเกิดความสัมพันธ์กันด้วยดี ในการปฏิบัติงานศิลปะ สัดส่วนมีความสำคัญมาก จะต้องมีความสัมพันธ์กับขนาดเป็นอย่างดีด้วย

ขนาด และ สัดส่วนมีความสัมพันธ์กับรูปร่าง รูปทรง เมื่อนำรูปร่าง รูปทรง มาจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดความรู้สึกดังนี้

- ขนาดใกล้เคียงกัน ให้ความรู้สึกกลมกลืน
- ขนาดต่างกัน ให้ความรู้สึกขัดแย้ง

4.1.4 สี สัน และ ความสวยงาม (colour)

การออกแบบต้องมีเรื่องการใช้สีเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเพราะสีนั้นมีประโยชน์ด้านความรู้สึก

สีแสด	ให้ความรู้สึก	ตื่นเต้น
สีน้ำเงิน	ให้ความรู้สึก	เคร่งขรึม
สีชมพู	ให้ความรู้สึก	อ่อนหวาน

4.1.5 ประโยชน์ใช้สอย (Use)

การออกแบบนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ผลิตผลงานเมื่อออกมาแล้วสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง และ มีความสอดคล้องกับการใช้งาน เช่น ออกแบบแจกันสำหรับใส่ดอกไม้ ออกแบบโถงสำหรับใส่น้ำ เป็นต้น

4.1.6 ความประหยัด (Economize)

ความประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก การออกแบบตั้งอคำนึงถึงทุนที่ใช้ต่อน้อยที่สุด เราควรประหยัดไม่ใช้งบประมาณให้สิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์

4.1.7 มีคุณค่า (Worthy)

การออกแบบต้องเน้นที่การเพิ่มคุณค่า โดยการออกแบบที่มีรายละเอียดเพิ่มผลงาน มีความประณีต เรียบร้อย ความมีคุณค่ามิใช่ที่การตีราคา แต่จะเป็นการประเมินโดยรวมว่า มีคุณค่า

4.1.8 การเลือกใช้ วัสดุ อุปกรณ์ (Material)

ต้องให้มีความเหมาะสมกับงาน ควรเป็นวัสดุพื้นบ้าน และ หาได้ง่ายตามท้องตลาดมีมากพอ หาได้ง่าย ราคาถูก และ เป็นวัสดุที่แข็งแรงทนทาน

4.1.9 กระบวนการหรือขั้นตอน (Process)

การออกแบบต้องคำนึงถึงความง่าย ความสลับซับซ้อนของการดำเนินงาน หรือ การกระทำด้วยเพราะส่วนนี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการสร้างสรรค์ผลงาน หรือ การทำงาน การลดขั้นตอนกระบวนการทำงานลงได้ก็อยู่ที่การออกแบบด้วยเช่นกัน

4.2 การออกแบบนิทรรศการ

การออกแบบนิทรรศการเป็นการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นเนื้อหาเรื่องราว วัสดุอุปกรณ์ รูปแบบ งบประมาณ สถานที่ และลักษณะธรรมชาติของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย โดยวัตถุประสงค์ของการออกแบบนิทรรศการ คือ

4.2.1 เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และ ประสบการณ์จากการจัดนิทรรศการ

4.2.2 เป็นการประหยัดเวลา งบประมาณ และ แรงงานในการลองผิดลองถูกกับสถานที่จริง ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อความล้มเหลว อันอาจเกิดจากข้อจำกัดหลายประการ

4.2.3 เพื่อเป็นการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจประชาชนให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

4.2.4 การออกแบบที่ดีเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้ดูแปลกตา และ น่าทึ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อันเนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบ

4.2.5 เพื่อเป็นการสร้างสรรค์รูปแบบของสื่อต่าง ๆ และ เนื้อหาให้มีลักษณะกระชับ สวยงามตรงประเด็น เข้าใจง่าย

4.3 ลักษณะของนิทรรศการ

4.3.1 การจัดแสดง หรือ จุลนิทัศน์

เป็นนิทรรศการขนาดเล็กที่สุดที่นำเสนอข้อมูล วัสดุสิ่งของ ผลงาน สินค้า หรือ ผลิตภัณฑ์บางส่วนพอเป็นตัวอย่าง การจัดจุลนิทัศน์มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการจัดแสดงวัสดุสิ่งของในบริเวณพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ
2. วัสดุอุปกรณ์ประกอบในการจัดจุลนิทัศน์ไม่ควรมีหลายชิ้นมากนัก
3. ตำแหน่งในการจัดจุลนิทัศน์อาจจัดในสถานที่ที่มีความเหมาะสม
4. เนื้อหาหรือเรื่องราวที่นำมาจัดแสดงเป็นแนวคิดเดียวกัน
5. หากนำจุลนิทัศน์จากที่ต่าง ๆ จำนวนมากมาจัดรวมกันในสถานที่ใดที่หนึ่งให้

ต่อเนื่องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และ กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องเป็นระบบเดียวกัน

รูปแบบของจุลนิทัศน์ที่นิยมใช้กันอยู่ในวงการต่าง ๆ มีหลายรูปแบบ

1. ป้ายนิเทศอย่างเดียว
2. การแสดงด้วยป้ายนิเทศโต๊ะและชั้นวางสิ่งของ
3. การแสดงด้วยการวางสิ่งของอย่างเดียว
4. การแสดงจุลนิทัศน์ลอย
- 4.5.2 จุลนิทัศน์เพื่อการศึกษา

โดยทั่วไปนิยมจัดในโรงเรียน ในห้องเรียน หรือ ในห้องสมุด ใช้ประกอบกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นการสอนเนื้อหา และ ชั้นการสรุป บทเรียน บริเวณที่ใช้จัดอาจเป็นหน้าห้องเรียน หลังชั้นเรียน หรือ บริเวณสนามโรงเรียน

วัสดุที่ไข่มักจะเป็น ป้ายนิเทศ ป้ายประกาศ กล่อง โต๊ะ หรือชั้นวางสิ่งของ แต่บางแห่งอาจจัดจุลนิทัศน์ขึ้นเป็นสถานที่เฉพาะในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า หากเป็น

จุลนิทัศน์ถาวรแสดงเนื้อหาที่ซับซ้อนเข้าใจยากให้เข้าใจง่ายจำเป็นต้องใช้สื่อที่มีคุณภาพดีราคาสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.3 นิทรรศการทั่วไป

เป็นสื่อกิจกรรมขนาดกลางที่องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ นิยมจัดเพื่อแสดงผลงานซึ่งพบเห็นกันโดยทั่วไป เป็นการจัดแสดงผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่มีบริเวณพื้นที่กว้างขวาง ตั้งแต่การจัดในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ศูนย์การค้า ศาลาวัด ฯลฯ

นิทรรศการ แบ่งออกเป็น 4 ขนาดตามขนาดพื้นที่ที่จัดแสดง คือ

1. นิทรรศการขนาดเล็ก (small exhibits) เป็นนิทรรศการที่จัดขนาดพื้นที่น้อยกว่า 400 ตารางฟุต หรือ 37 ตารางเมตร
2. นิทรรศการขนาดกลาง (medium exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 401 ตารางฟุต ถึง 1600 ตารางฟุตหรือ 38-148 ตารางเมตร
3. นิทรรศการขนาดใหญ่ (large exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 1601-4000 ตารางฟุต หรือ 149-371 ตารางเมตร
4. นิทรรศการขนาดยักษ์ (giant exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 4000 ตารางฟุตหรือมากกว่า 371 ตารางเมตร

4.3.4 มหกรรม

มหกรรม หรือนิทรรศการขนาดใหญ่มีโหฬารระดับชาติหรือนานาชาติ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การจัดมหกรรมนานาชาติต้องแสดงถึงความก้าวหน้าด้านวิทยาการสมัยใหม่
2. เป็นการจัดนิทรรศการที่ต้องใช้พื้นที่ที่มีอาณาบริเวณขนาดใหญ่มีโหฬาร
3. การจัดงานมหกรรมนานาชาติแต่ละครั้งใช้งบประมาณเป็นจำนวนมหาศาล
4. เป็นการจัดแสดงเพื่อต้อนรับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายจากทั่วทุกมุมโลก

4.3.5 นิทรรศการเพื่อการศึกษา

เป็นนิทรรศการที่จัดขึ้นเพื่อการถ่ายทอดความรู้ และ ประสบการณ์สู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากการแสดงเนื้อหาด้วยสื่อ และ กิจกรรมต่าง ๆ การจัดนิทรรศการเพื่อศึกษามักจะมีรูปแบบ เนื้อหา สื่อ หรือ กิจกรรมเกี่ยวข้องกับหลักสูตร และ บทเรียน หรือ งานวิชาการ

นิทรรศการเพื่อศึกษามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ผู้ชมมีทัศนคติที่ดีทางการศึกษา
3. เปิดโอกาสให้ผู้ชมหรือผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเรียนรู้ หรือ การศึกษาตามความสามารถ และ ความถนัดของแต่ละบุคคล
4. นิทรรศการที่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้จัดว่าเป็นนิทรรศการเพื่อการศึกษาได้เป็นอย่างดี
5. รูปแบบของนิทรรศการเพื่อการศึกษาอาจเป็นทั้งนิทรรศการชั่วคราว นิทรรศการเคลื่อนที่ หรือ นิทรรศการถาวร

6. นิทรรศการทางการศึกษาสามารถจัดได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน บริเวณในโรงเรียน นอกโรงเรียน และ สถานที่ทั่วไปในชุมชน

4.3.6 นิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์

เป็นการจัดแสดงสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และ ความเข้าใจที่ดีระหว่างประชาชนกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์กร หรือ หน่วยงาน โดยการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อเป็นการส่งเสริมความเชื่อถือศรัทธาให้ประชาชนยอมรับสนับสนุน และ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบายขององค์กร หรือ หน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป

นิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์มีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

1. ส่งเสริมให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
2. เป็นการรวบรวมหลักฐานข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือความคิด
3. เน้นการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงขององค์กรหรือหน่วยงาน
4. มุ่งแสดงคุณค่าที่น่าเชื่อถือศรัทธาในด้านความรู้ความสามารถ
5. เป็นการจัดแสดงที่เหมาะสมกับกาลเวลา และ โอกาส เหมาะกับเหตุการณ์
6. รูปแบบการนำเสนอมีลักษณะแปลกใหม่ กระตุ้นความสนใจ และ สื่อความหมายได้ดี

4.3.7 นิทรรศการเพื่อการค้า

เป็นการจัดแสดงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ และ การบริการให้ได้มากที่สุดตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งอาจแนะนำให้ผู้ชมรู้จักสินค้าผลิตภัณฑ์ด้วยสื่อหลายชนิด เช่น การจัดป้ายนิเทศ โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นปลิว ภาพวิดีโอที่ค้นหุนจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง นิทรรศการประเภทนี้อาจจัดเป็นเทศกาลประจำปี เป็นการจัดเฉพาะกิจ หรือ วันสำคัญ

นิทรรศการเพื่อการค้ามีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายเพื่อการขายสินค้าเป็นสำคัญ โดยเน้นที่การโฆษณาประชาสัมพันธ์
2. การใช้สื่อโฆษณา และ ประชาสัมพันธ์ในงานนิทรรศการเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญ

ของการดำเนินกิจกรรมประเภทนี้

3. นิทรรศการเพื่อการค้ามีทั้งรูปแบบนิทรรศการถาวร
4. หากเป็นนิทรรศการขนาดใหญ่ของภาคเอกชนที่มีธุรกิจขนาดใหญ่ มักจะลงทุนในการโฆษณาสูงเพื่อสร้างความสนใจและโน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายให้เฝ้าติดตามตัดสินใจเข้าชม

4.3.8 นิทรรศการถาวร

เป็นการนำเสนอข้อมูลและจัดแสดงที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีการจัดเป็นประจำเวลายาวนาน

นิทรรศการถาวรมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. การจัดนิทรรศการแบบนี้มีการลงทุนสูง เนื่องจากเนื้อหาที่จัดแสดงต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าหลักฐานอ้างอิง

2. วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาจัดแสดงเป็นวัสดุที่คงทน
3. การออกแบบเพื่อการจัดแสดงสิ่งของจะทำการรอบคอบพิถีพิถัน
4. สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลานาน ๆ รูปแบบ และ โครงสร้างหลักไม่มีการเปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนแปลง

5. สถานที่ที่ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการจะออกแบบไว้อย่างมีแบบแผนแน่นอน อาจเป็นพื้นที่กลางแจ้ง หรือ ในอาคารก็ได้

6. หากเนื้อหาที่จัดแสดงเกี่ยวข้องกับความเชื่อ หรือ วิถีชีวิตของชุมชน

7. ส่วนใหญ่นิทรรศการถาวรมักอยู่ในรูปของพิพิธภัณฑ์

4.3.9 นิทรรศการชั่วคราว

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่เหมาะสมอาจใช้เวลาประมาณ 2-10 วัน ไม่มีกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ หรือ ปัจจัยหลายประการ นอกจากนี้ นิทรรศการชั่วคราวยังทำหน้าที่ส่งเสริมงานประชาสัมพันธ์นิทรรศการแบบถาวรได้อีกด้วยดังที่เกรซ มอร์เลย์ (Grace Morley, อ้างถึงในเรื่อง กุมุท, 2526, หน้า 3-4) กล่าวว่า “นิทรรศการชั่วคราวช่วยสร้างความสนใจให้คนมาชมสิ่งแปลกใหม่ เป็นการเชิญชวนผู้ชมกลุ่มใหญ่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ไปในตัว เป็นการเชิญชวนที่จะสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ เช่น การเชิญประชุมชี้แจงการเปิดงาน การแถลงการณ์หนังสือพิมพ์ และ รายการโทรทัศน์ นิทรรศการชั่วคราวสนองวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้มากมาย มักจัดสิ่งดึงดูดกลุ่มคนที่สนใจเฉพาะเรื่องในชุมชน เป็นต้นว่าสหพันธ์สมาคมวิทยาศาสตร์ สมาคมศิลปิน หรือ สมาคมนักสะสมสมบัติ เป็นต้น...”

4.3.10 นิทรรศการเคลื่อนที่

นิทรรศการเคลื่อนที่มีผลดีในการเข้าถึงพื้นที่ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้ชมมากเนื่องจากมีความสะดวก ถ้าเป็นการให้บริการด้านการศึกษา ส่วนใหญ่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการแต่อย่างใด

4.3.11 นิทรรศการในอาคาร

นิทรรศการที่จัดอยู่ร่มภายในอาคารซึ่งอาจเป็นห้องประชุม ห้องโถง ห้องเรียน หรือ ระเบียง การจัดนิทรรศการในอาคารมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. จัดขึ้นภายในอาคารหรือพื้นที่ที่มีหลังคาป้องกันแสงแดด และ ฝนได้
2. เนื้อหาของนิทรรศการเป็นเรื่องราวที่ไม่จำเป็นต้องใช้บริเวณกว้างขวางมากนัก
3. เป็นเนื้อหาที่ต้องการความต่อเนื่องปราศจากสิ่งรบกวนในการชมที่จัดแสดง
4. จัดในอาคารที่มีห้อง และ อุปกรณ์รักษาความปลอดภัยได้อย่างแข็งแรง
5. มีการควบคุมบรรยากาศด้วยแสง
6. การเลือกใช้วัสดุ สามารถใช้วัสดุได้ทุกประเภททั้งชนิดถาวร และ ไม่ถาวร
7. การออกแบบการจัดนิทรรศการภายในอาคารสามารถสร้างสรรค์ด้วยจินตนาการที่

สอดคล้องกับเนื้อหา และ กิจกรรม

4.3.12 นิทรรศการกลางแจ้ง

เป็นนิทรรศการที่ต้องการพื้นที่บริเวณกว้างขวาง โถงแจ้ง รองรับผู้ชมได้จำนวนมาก

การจัดนิทรรศการกลางแจ้งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. จัดแสดงสื่อสิ่งของ หรือ กิจกรรมบริเวณภายนอกอาคาร
2. จัดได้ทั้งแบบถาวร และ แบบชั่วคราว
3. เนื้อหาที่นำเสนอมีความสัมพันธ์กับพื้นที่จัดแสดงซึ่งอาจมีบริเวณกว้างขวางเป็น

ธรรมชาติ เช่น เรื่องเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ สมรภูมিরบ วิธีชีวิตกิจกรรมกลางแจ้ง การทำงานกลางแจ้ง งานเกษตรกรรม เป็นต้น

4.3.13 นิทรรศการกึ่งกลางแจ้ง

เป็นการแสดงวัตถุ หรือ อุปกรณ์ทั้งในอาคาร และ กลางแจ้งในเวลาเดียวกัน สิ่งของที่นำมาจัดแสดงมีทั้งคุณสมบัติที่ทนทานต่อดินฟ้าอากาศและฉีกขาดย่อยสลายง่าย ดังนั้นผู้จัดจึงควรพิจารณาว่า วัสดุอุปกรณ์ใดเหมาะสำหรับการจัดแสดงข้อมูลในบริเวณใด นิทรรศการประเภทนี้สามารถดึงดูด ความสนใจผู้ชมได้ดี

นิทรรศการกึ่งกลางแจ้งมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นนิทรรศการที่จัดแสดงบางส่วนอยู่ในอาคาร และ บางส่วนอยู่บริเวณกลางแจ้ง
 2. อาจจัดเป็นแบบถาวรหรือแบบชั่วคราวก็ได้
 3. เนื้อหาที่อยู่นอกอาคารมักมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อม
 4. สื่อที่จัดแสดงด้านนอกอาคารมีขนาดใหญ่ ซึ่งอาจเป็นหุ่นจำลองหรือของจริงก็ได้
- สามารถออกแบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดนิทรรศการประเภทต่าง ๆ

4.4 หลักการออกแบบในการจัดนิทรรศการ

4.4.1 ความเป็นเอกภาพ

เอกภาพ (unity) หมายถึง ผลรวมขององค์ประกอบที่อยู่รวมกันได้อย่างเหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นหน่วยเป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นเรื่องเดียวกัน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และ กลมกลืนกัน นอกจากความเป็นเอกภาพจะสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีแล้ว ยังช่วยในการสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจสาระได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย

ประโยชน์ของความเป็นเอกภาพในนิทรรศการ มีประโยชน์ทั้งต่อผู้จัด และ ผู้ชมหลายประการคือ ป้องกันความสับสน และ ความเข้าใจผิด สะดวกในการจัดการ และ ดำเนินงาน มีจุดเด่น เป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบ เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับวัตถุประสงค์ สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สามารถจำแนกปัญหาและอุปสรรคได้ชัดเจน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพ ความเป็นเอกภาพแสดงออกให้เห็นรูปแบบต่าง ๆ ดังตัวอย่าง เช่น ความใกล้ชิด (proximity) การซ้ำ (repetition) ความต่อเนื่อง (continuation) ความหลากหลาย (variety) ความกลมกลืน (harmony)

4.4.2 ความสมดุล

ความสมดุล (balance) เป็นลักษณะการจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อหา และ วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมคล้อยตามโดยไม่รู้ตัว ความสมดุลช่วยให้ผู้ชมรู้สึกสบายไม่อึดอัดในขณะชมนิทรรศการ เพราะความสมดุลทำให้เกิดความรู้สึกพอดี และ เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหา ความสมดุลในการออกแบบสื่อทัศนศิลป์ในนิทรรศการเป็นการถ่วงดุลขององค์ประกอบต่าง ๆ ให้ความรู้สึกว่ามีปริมาณ ขนาด หรือ น้ำหนักของแต่ละด้านเท่าเทียมกัน

1. ประเภทของความสมดุล ความสมดุลในงานออกแบบแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ

- 1.1. ความสมดุลแบบสมมาตร คือความสมดุลที่มีลักษณะซ้าย – ขวาเท่ากัน ได้ซึ่งเกิดจากการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ให้มีปริมาณขนาดน้ำหนักเท่า ๆ กันทั้งซ้าย ทั้งขวา เมื่อแบ่งครึ่งด้วยเส้นแกนสมมุติแนวตั้ง ความสมดุลลักษณะนี้ให้ความรู้สึก นิ่งเฉย มั่นคง แน่นอน จริงจัง มีระเบียบวินัย ดังนั้นจึงมักจะใช้กับเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานราชการ เรื่องราวทางศาสนา การเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ความสมดุลแบบอสมมาตร คือความสมดุลที่มีลักษณะการจัดองค์ประกอบซ้าย – ขวาไม่เท่ากัน ไม่คำนึงถึงความเท่าเทียมของขนาด และ ปริมาณ แต่คำนึงถึงน้ำหนักที่ถ่วงดุลกัน เป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น ด้านซ้ายของภาพอาจมีรูปลูกแมว 3 ตัว ด้านขวามีรูปแม่แมวตัวเดียว ทำให้ทั้งสองด้านถ่วงดุลน้ำหนักซึ่งกันและกันได้ ความรู้สึกแบบอสมมาตรให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่นิ่งเฉย ตื่นเต้น เนื้อหาที่มีลักษณะอิสระเป็นกันเองยืดหยุ่นได้ ไม่เคร่งเครียดมากนัก สนุกสนาน ผ่อนคลาย ความสมดุลแบบอสมมาตรจึงค่อนข้างเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นแสดงออก ถึงความคิดสร้างสรรค์ มีอิสระ และท้าทายในการออกแบบ

2. ความสมดุลของสี สีเป็นสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้โดยตรง สามารถถ่วงน้ำหนักให้เกิดความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตร และ แบบอสมมาตร

3. ความสมดุลของรูปร่าง สิ่งเร้าที่มีรูปร่างต่างกันจะสามารถกระตุ้นให้รู้สึกถึงความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตร และ อสมมาตร

4. ความสมดุลของน้ำหนักหรือความเข้มของสี

5. ความสมดุลของพื้นผิว พื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะแตกต่างกันจะสามารถก่อให้เกิดความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตร และ แบบอสมมาตร

6. ความสมดุลของตำแหน่ง และ ทิศทาง การจัดวางองค์ประกอบที่เป็นจุดเด่นใน ตำแหน่ง หรือ ทิศทางของสายตาจะสามารถถ่วงดุลกับส่วนประกอบอื่น ๆ ที่มีปริมาณมากกว่าได้ และ ก่อให้เกิดความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตรและแบบอสมมาตร

4.4.3 การเน้น

การเน้น (emphasis) เป็นการเลือกย้าทำให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งเร้าให้มีความเข้ม โดดเด่นกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการรับรู้นิทรรศการได้มากกว่าสิ่งแวดล้อมทั่วไป ทำให้ผู้ชมรับรู้จุดที่เน้นได้ชัดเจนกว่าส่วนอื่นที่มีลักษณะเป็นปกติธรรมดา การเน้นให้เกิดจุดเด่นอาจต้องอาศัยองค์ประกอบศิลป์ ได้แก่ สี แสงเงา พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีวิธีเน้นได้หลายวิธี

1. การเน้นด้วยการตัดกัน หมายถึง การจัดองค์ประกอบสำคัญของแต่ละส่วนให้มีความเข้มต่างกันไปในทิศทางตรงกันข้ามจะสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีขึ้น

2. การเน้นด้วยการแยกตัวออกไป หมายถึง การจัดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งแยกตัวออกไปจากกลุ่มองค์ประกอบส่วนใหญ่ซึ่งรวมตัวกันอยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน องค์ประกอบที่แยกตัวออกไปจะกลายเป็นจุดเด่น สามารถเน้นให้เกิดความสนใจได้มากขึ้น เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากองค์ประกอบที่รวมตัวกัน

3. การเน้นเนื้อหาโดยรวม การจัดนิทรรศการโดยเน้นเนื้อหาภาพรวมทั้งหมด ไม่มีการเน้นจุดใดจุดหนึ่งเป็นจุดสนใจโดยเฉพาะ เนื่องจากองค์ประกอบทุกอย่างถูกจัดให้มีคุณค่าต่อการรับรู้ และการเรียนรู้ เป็นการสร้างความคิดรวบยอดของนิทรรศการให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด การเน้นลักษณะนี้จะช่วยให้เนื้อหาของนิทรรศการมีความเป็นอันหนึ่งเดียวกันหรือมีเอกภาพ

4. การเน้นให้เกิดจังหวะ คำว่า “จังหวะ” หมายถึงตำแหน่งของสิ่งเร้าที่ถูกจัดวางเป็นระยะ ๆ อาจถี่หรือห่างมีทิศทางเดียวกันหรือหลายทิศทาง ขนาดเดียวกันหรือแตกต่างกันหลายขนาด เป็นต้น การจัดองค์ประกอบที่มีลักษณะเดียวกันให้อยู่ในแนวเดียวกันอย่างเป็นระเบียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะทำให้รู้สึกจริงจังเครื่องเครียดไม่เป็นกันเอง แต่ถ้ากำหนดให้องค์ประกอบบางอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีลักษณะผิดปกติ หรือ แปรไปจากส่วนอื่น ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงสี ขนาด รูปร่าง ทิศทาง หรือ ตำแหน่งพื้นผิว ก็จะทำให้ผลงานนั้นมีจังหวะที่น่าสนใจมากขึ้น

5. การเน้นโดยการจัดวางตำแหน่ง การจัดองค์ประกอบให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม และทำให้น่าสนใจด้วยเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว เช่น การวางตำแหน่งให้มีทิศทางคล้ายตามกัน การวางตำแหน่งให้อยู่ตรงจุดรวมเส้นรัศมี การวางตำแหน่งโดยใช้เส้นนำสายตาไปยังส่วนสำคัญของภาพ ตัวอย่างการเน้นให้เกิดจุดเด่นในนิทรรศการ

5.1 การเน้นด้วยสี การจัดป้ายนิเทศเพื่อแสดงองค์ประกอบ และ กระบวนการเรียน การสอน ผู้จัดเน้นให้สะดุดตาด้วยพื้นสีเหลืองซึ่งเป็นสีที่มีความสว่าง สามารถกระตุ้นการรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแต่ละตอน

5.2 การเน้นด้วยสี และ พื้นผิว อาคาร และ บริเวณโดยรอบบางส่วนภายในโรงถ่าย ภาพยนตร์ฮอลลีวู้ด (Holly Wood) เน้นด้วยสีตรงกันข้ามให้ดูตัดกัน กระตุ้นสายตาแลดูฉูดฉาด ตื่นเต้น สร้างความสนุกสนานด้วยลวดลายสีดำตัดกับพื้นสีขาวพื้นผิวที่มีระเบียบแบบแผนของ รูปทรงครึ่งวงกลมที่อยู่ติดกัน

5.3 การเน้นด้วยแสง ภาพการจัดนิทรรศการโคมไฟจีนที่เมืองซานฟรานซิสโก มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เป็นโคมไฟรูปต่าง ๆ ที่โดดเด่นท่ามกลางเงามืดรอบด้าน เป็นการเน้นรูปทรงด้วยแสงไฟจากด้านในส่องผ่านวัสดุโปร่งแสง ทำให้ดูมอ่งใส สวยงาม

5.4 การเน้นด้วยเส้นหรือแถบสี เป็นการเน้นตัวอาคารจัดแสดงนิทรรศการ การด้วยแถบสีเหลืองตัดกับพื้นสีน้ำเงิน ทำให้โดดเด่นมองเห็นจากระยะไกล และสามารถสื่อความหมายได้ดีเมื่อนำเครื่องหมายสัญลักษณ์ของสินค้าหรือบริษัทต่าง ๆ (logo) ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาวางเรียงกันบนแถบสีเหลืองทำให้มองเห็นชัด

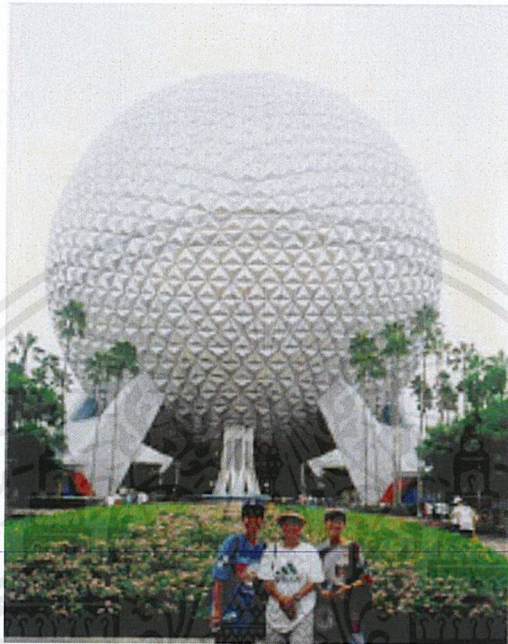
5.5 การเน้นด้วยพื้นผิว เป็นการออกแบบในการนำเสนอสินค้าหรือวัสดุจัดแสดง โดยคำนึงถึงความกลมกลืนระหว่างสินค้ากับวัตถุตั้งซึ่งเป็นที่มาของสินค้า พื้นที่ทั้งหมดคลุมด้วยเมล็ดถั่วเหลืองจำนวนมากทำให้เห็นเป็นพื้นผิวแบบซ้ำ ๆ ด้วยขนาดเล็ก ๆ ที่ใกล้เคียงกันตัดกับผลิตภัณฑ์กล่องสีเหลี่ยมทำให้ดูเด่นขึ้นมาจากพื้น สามารถสื่อความหมายโดยภาพรวมของผลิตภัณฑ์ได้อย่างสมบูรณ์

5.6 การเน้นด้วยขนาด ทิศทาง และการเคลื่อนไหว การจัดแสดงสินค้าในงานวัน นักประดิษฐ์ ณ กรุงเทพมหานคร สินค้านมถั่วเหลือง ยี่ห้อเล็กตาชอย เรียกร้องความสนใจจากผู้ชมได้ดี เนื่องจากการออกแบบหุ่นจำลองกล่องบรรจุขนาดใหญ่กว่าของจริงหลายเท่าตัวมาก ทำให้ดูแปลกตา การจัดวางให้กล่องเอียงดูผิดแปลกไปจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ตรงมุมกล่อง ด้านบนที่เอียงลงจำลองเป็นนมถั่วเหลืองไหลออกจากกล่องลงในแก้วที่วางรองรับอยู่ด้านล่าง การไหลของน้ำนมถั่วเหลืองทำให้มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จึงดูเหมือนเป็นองค์ประกอบที่สามารถกระตุ้นความสนใจได้ดีกว่าองค์ประกอบอื่น

5.7 การเน้นด้วยรูปทรง และ ทิศทางอาคารจัดแสดงนิทรรศการของบริษัท BAYER ในงานปีโอไอ แฟร์ 2000 ที่เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร ออกแบบเป็นรูปทรงกล่องสีเหลี่ยม คล้ายลูกเต๋าติดตั้งเป็นมุมเอียงทำให้ดูแปลก กระตุ้นความสนใจได้ดีกว่าที่อื่น ๆ บริเวณใกล้เคียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.8 การเน้นด้วยขนาด พื้นผิว และ รูปทรงอาคารลูกบอลฟองขององค์การนาซ่า (NASA) มลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ออกแบบเป็นรูปทรงกลมขนาดมหึมา พื้นผิวภายนอกเป็นรูปสามเหลี่ยมลักษณะ 3 มิติ ขนาดเล็ก ๆ จำนวนมาก วางเรียงต่อเนื่องกันอย่างเป็นระเบียบ

5.9 การเน้นด้วยรูปร่าง สี และ ขนาด การจัดป้ายนิเทศของพิพิธภัณฑ์เพื่อสุขภาพเป็นการเน้นเนื้อหาด้วยรูปภาพที่มีรูปร่างขนาดใหญ่สีอ่อนตัดกับพื้นสีน้ำเงินเข้มทำให้ป้ายนิเทศโดดเด่น และ สื่อความหมายได้ชัดเจน

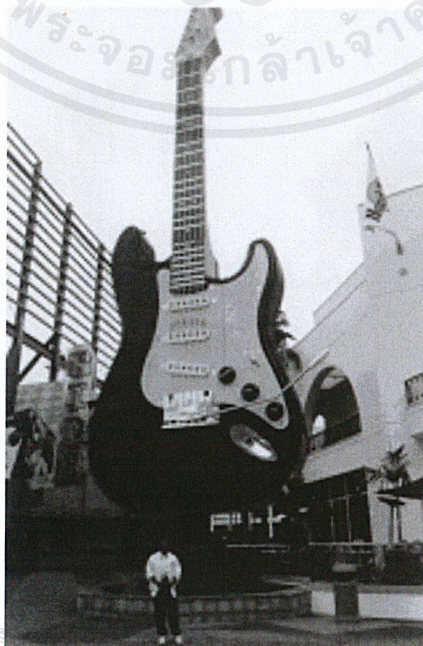

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.10 การเน้นด้วยรูปซ้ำ ๆ กัน การออกแบบองค์ประกอบอาคารนิทรรศการของบริษัท MOSTE ในงานปีไอไอ แฟร์ 2000 ณ กรุงเทพมหานคร เน้นด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยมสูงจนมองเป็นเส้นหลาย ๆ ด้าน มีลักษณะซ้ำ ๆ กัน ด้านบนแต่ละเส้นตัดเฉียงลดหลั่นกัน ทำให้ดูเป็นกลุ่ม

5.11 การเน้นด้วยขนาดการเน้นองค์ประกอบของการจัดแสดงด้วยขนาดที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่ง ได้แก่ รูปกีตาร์ขนาดใหญ่หน้าโรงถ่ายทำภาพยนตร์ฮอลลีวูด นครลอส แองเจลิส ตั้งตระหง่านโดดเด่นเป็นที่สนใจของผู้ชมของทั่วไป เนื่องจากถูกออกแบบให้มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ และมีสัดส่วนเหมือนของจริงทุกประการ

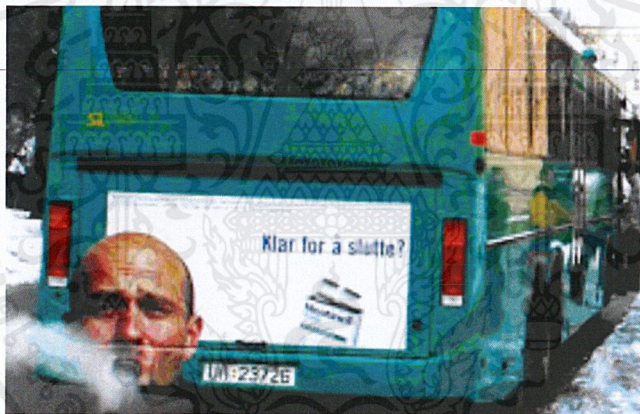

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น กรุณาอย่าให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในแทบทุกวงการ โดยเฉพาะวงการออกแบบกราฟิก ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยให้การสร้างสรรค์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองจินตนาการของนักออกแบบได้อย่างไร้ขีดจำกัด ด้วยโปรแกรมซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่โปรแกรมพื้นฐานง่าย ๆ ไปจนถึงโปรแกรมระดับสูงที่ใช้ในงานอาชีพออกแบบโดยตรง อย่างไรก็ตามนักเขียนโปรแกรมแต่ละโปรแกรมพยายามทำให้ใช้งานได้ง่ายที่สุด บางโปรแกรมสามารถใช้ได้ง่ายมากแม้ผู้ออกแบบบางคนอาจขาดทักษะด้านกราฟิกก็สามารถออกแบบได้เป็นอย่างดี เพียงแต่มีความรู้พื้นฐานในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับงานกราฟิกก็สามารถผลิตงานได้อย่างสวยงาม เช่นโปรแกรมการนำเสนอ (powerpoint) ส่วนโปรแกรมอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้ทักษะในการออกแบบ และ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสร้างสรรค์ ได้แก่

- โปรแกรมการสร้างงานกราฟิก (illustrator)
- โปรแกรมการตกแต่งภาพ (photoshop)
- โปรแกรมสร้างภาพ 3 มิติ (3D) เป็นต้น

4.6 แนวทางการวางผังนิทรรศการ

4.6.1 การวางผัง (Plan)

หมายถึงการจัดพื้นที่ให้ได้ประโยชน์ใช้สอยตาม วัตถุประสงค์ของการจัดนิทรรศการ เป็นการวางแผนใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้เพราะ พื้นที่ในการจัดนิทรรศการ โดยทั่วไปมักจะมีพื้นที่ไม่มากนัก โดยเฉพาะหากเป็นนิทรรศการที่มีหลาย หน่วยงานร่วมกันจัดแล้วจะมีการจัดสรรพื้นที่ให้อย่างจำกัด และ บางครั้งการได้มาซึ่งพื้นที่นั้นจะ ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเช่าพื้นที่ ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง โดยมีการคิดเป็นตารางเมตรทีเดียว ฉะนั้นการออกแบบวางผัง จึงเป็นสิ่งแรกที่ควรกระทำก่อนการออกแบบด้านอื่น เพื่อที่จะได้ใช้เนื้อที่ทุกตารางนิ้วให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

4.6.2 เนื้อที่หรือพื้นที่ในการจัด นิทรรศการโดยทั่วไปแบ่งออกได้ 4 ส่วน คือ

1. ส่วนพื้นที่วางสิ่งแสดงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

หมายถึงพื้นที่วางสิ่งแสดงทั้งหมด รวมถึงบริเวณที่ตั้งแผง บอร์ด ตู้ ชั้น แท่น ฯลฯ ที่ใช้สำหรับวางสิ่งที่แสดง รวมถึงส่วนที่จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การสาธิต การให้ผู้ชมมีส่วนร่วม การวางผังส่วนพื้นที่จัดแสดง ควรพิจารณาจากข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

1.1 ปริมาณของสิ่งที่แสดง ผู้ออกแบบต้องทราบจำนวนของสิ่งที่แสดง เพื่อกำหนดการจัดวางให้สัมพันธ์กับพื้นที่ เช่น ถ้ามีสิ่งที่แสดงน้อยจะทำอย่างไรไม่ให้ดูแล้วโล่ง อ่างว่าง ในทางตรงกันข้าม หากมีสิ่งที่แสดงมากไป ผู้ออกแบบจะมีวิธีการอย่างไรที่จะจัดวางลงในพื้นที่แล้วไม่ให้ดูแน่น อึดอัด เป็นต้น

1.2 ลักษณะของสิ่งที่แสดง พิจารณาสิ่งที่แสดง ใน 2 ด้าน คือ

- ด้านแรก ลักษณะทางกายภาพ เช่น ขนาดใหญ่ เล็ก สูง เตี้ย ฯลฯ ลักษณะเป็น 2 หรือ 3 มิติ วัสดุ มีความบอบบางหรือไม่อย่างไร ความเด่นน่าสนใจ หรือ มุมมองของสิ่งนั้นอยู่ตรงไหน เป็นต้น
- ด้านที่ 2 ลักษณะพิเศษของสิ่งที่แสดง เพื่อที่จะได้กำหนดจุดแสดงหรือมุมมอง พื้นรองรับ และการติดตั้งให้เหมาะสม

1.3 ลักษณะกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การแสดง การใช้สื่อ การสาธิต เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ถ้ามีการสาธิตวิธีประกอบอาหาร สิ่งต้องพิจารณาก็คือขนาดของพื้นที่ และ สิ่งอำนวยความสะดวกประกอบ ได้แก่ ระบบน้ำดี น้ำเสีย เป็นต้น หรือ กิจกรรมเกี่ยวกับการฉายภาพวิดีโอทัศน์ประกอบ ก็จะต้องพิจารณาห้องฉาย จำนวนผู้เข้าชมรวมทั้งการควบคุมระบบ แสง เสียง เป็นต้น

2. ส่วนพื้นที่เดินชมหรือเส้นทางสัญจร

หมายถึง ส่วนพื้นที่เดินชมหรือเส้นทางสัญจร ในข้อนี้ต้องนำข้อมูลจากการ วางแผนด้านอื่น ๆ เช่น วัตถุประสงค์ ขอบเขตของงาน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายมาร่วมพิจารณา เพื่อที่จะได้ทราบระดับ และ จำนวนของผู้ชมโดยประมาณ เพื่อกำหนดพื้นที่สัญจรให้สัมพันธ์กับผู้ชมให้มีการไหลเวียนอย่างสะดวก ไม่แน่น อึดอัด พื้นที่เดินชม หรือ เส้นทางสัญจรของการจัด นิทรรศการแบ่งออก เป็น 2 ส่วน คือ

2.1. ทางสัญจรหลัก (Main Route) เปรียบเหมือนถนนสายหลัก คือส่วนทางเข้า ออก และ เป็นพื้นที่ส่วนกลางสามารถแยกไปยังจุดอื่น ๆ ต่อไป ในส่วนนี้ไม่ควรจัดวางสิ่งใดขวางทาง และ สิ่งที่แสดงตามรายการสัญจรถ้าเป็นสิ่งที่ผู้ชมจะต้องใช้เวลาชม พินิจพิจารณาขมมานานแล้ว อาจทำให้การไหลเวียนของผู้ชมไม่คล่องตัว บริเวณนี้ควรเป็นจุดแสดงสิ่งที่เด่นที่สามารถดึงดูดผู้ชมได้ดี เพื่อที่จะไปชมรายละเอียดต่อไป ทางสัญจรหลักนี้จะเป็นเส้นทางที่กำหนดแน่นอน เพื่อบังคับให้ผู้ชมไปยังจุดที่ต้องการ

2.2. ทางสัญจรรอง (Sub-main Route) เปรียบเหมือนถนนสายรอง หรือ ซอยที่แยกจากถนนใหญ่ ส่วนนี้เป็นพื้นที่ สามารถแสดงสิ่งที่เป็นรายละเอียดได้ ทางสัญจรรองนี้จะเป็นเส้นทางที่กำหนดแน่นอน เช่นเดียวกับทางสัญจรหลักก็ได้ หรือ จะไม่กำหนดแน่นอนก็ได้ โดยอาจกำหนดโดยเนื้อหา หรือ สิ่งที่แสดงที่มีความต่อเนื่องกันก็ได้

3. พื้นที่ชมนิทรรศการ (Study Exhibition)
เป็นพื้นที่สำหรับหยุดชมนิทรรศการอาจกั้นเป็นสัดส่วนเฉพาะ หรือ เป็นพื้นที่เปิดโล่งก็ได้ แต่การพิจารณากำหนดพื้นที่ต้องอาศัยข้อมูลจากการวางแผนด้านเนื้อหา และ สิ่งที่แสดงว่ามีปริมาณรายละเอียด ความน่าสนใจของเนื้อหา และ สิ่งที่แสดงมากน้อยเพียงใด เพราะจะมีผลต่อการออกแบบพื้นที่ว่าง (Space) บางครั้งสิ่งที่แสดงบางสิ่งอาจต้องการระยะที่พอเหมาะในการชมด้วย และ อาจจะต้องมีเนื้อที่สำหรับที่นั่งชม หากการแสดงนั้น มีสิ่งที่ต้องพินิจพิเคราะห์ เช่น งานนิทรรศการด้านศิลปะ เป็นต้น

4. พื้นที่พักผ่อน (Seat Area)

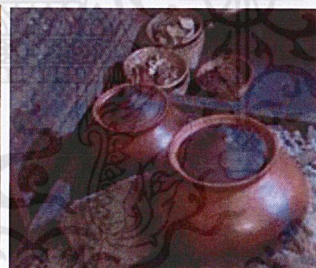
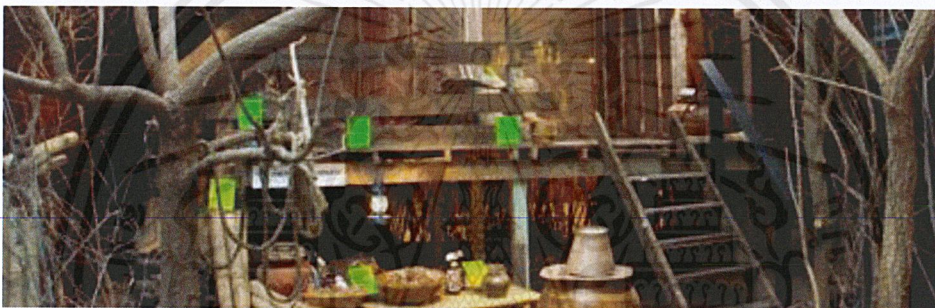
ในบางครั้งงานนิทรรศการนั้น อาจมีพื้นที่กว้างขวาง หรือ มีเนื้อหา และ สิ่งที่แสดงมาก จำเป็นต้องมีพื้นที่สำหรับนั่งพักร่างกาย พักสายตา มิฉะนั้นผู้ชมอาจเกิดความเมื่อยล้า และ ความน่าสนใจลดลง หรือ เลิกชมไปเลย พื้นที่พักผ่อนนี้จะมีขนาด และ จำนวนมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่ และ ความจำเป็นของงานนิทรรศการนั้น บางครั้งพื้นที่พักผ่อนนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่หยุดชมนิทรรศการก็ได้

4.7 วิจารณ์การออกแบบนิทรรศการ

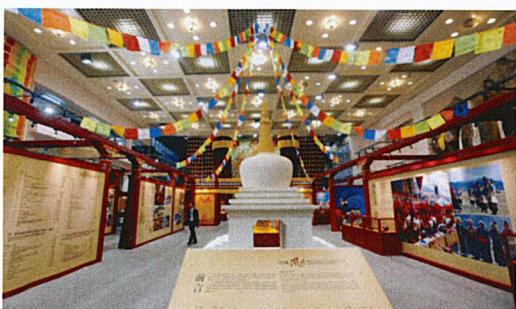
4.7.1 นิทรรศการกัณฑ์คือสินทรัพย์ : อีสาน

นิทรรศการกัณฑ์คือสินทรัพย์ เป็นนิทรรศการเชิงวัฒนธรรมที่จำลองความเป็นอีสาน ที่มีตั้งแต่การบอกสภาพภูมิอากาศที่แสนแห้งแล้ง ความเชื่อของคนอีสาน อาชีพของคนอีสาน ไปจนถึง การสร้างทรัพยากรมูลค่าเพิ่ม ในที่นี้หมายถึงวัฒนธรรมเป็นสิ่ง Copy กันไม่ได้ แต่มีคุณค่า มุมหนึ่งของ Value Creation จึงเป็นการนำเอาวัฒนธรรมสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ และนี่ยังเป็นอีกหนึ่งในมนต์เสน่ห์ของนิทรรศการนี้อีกด้วย แต่ละซุ้มมีการออกแบบจำลองของจริงเข้ามาเล่น มีตั้งแต่บ้าน หอขนอน และ รถบัส เป็นต้น การออกแบบมีความน่าสนใจ ทำให้เราได้กลิ่นไอของความเป็นอีสานที่แท้จริง นอกจากนี้เรายังได้เข้าถึงภูมิปัญญาของคนอีสานไปยังไม่รู้ตัวอีกด้วย

4.7.2 Tibetan intangible cultural heritage exhibition unveiled in Macao

นิทรรศการนี้ เป็นนิทรรศการที่จัดแสดงทางวัฒนธรรมทิเบตแบบคลาสสิก ที่จะพูดถึง รูปปั้นพระพุทธรูปสีทอง พระคัมภีร์หน้ากากทิเบต โอเปร่า ไปจนถึง บ้านทีกทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าในวรรณคดีทิเบต แต่ละซุ้มมีการออกแบบเป็นบอร์ดความรู้ ผลัดดันให้คนในห้องถิ่น และ นอกถิ่นได้รักษาวัฒนธรรมไว้ การออกแบบมีความน่าสนใจ และได้สัมผัสถึงบรรยากาศของทิเบต

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาเอกสาร 41 อังอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

แนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการ

การศึกษา และ วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบในบทที่ 4 ทำให้ทราบถึงแนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการ ดังต่อไปนี้

- 5.1 แนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการ
- 5.2 แนวคิดในการออกแบบอัตลักษณ์นิทรรศการ
- 5.3 แนวคิดในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ
- 5.4 แนวคิดในการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการ (โมเดล)

5.1 แนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการ

5.1.1 concept

เนื่องจกงานวัดมีมาตั้งแต่สมัยอดีต คนไทยโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นวิถีชีวิตของคนไทย กับ วัด จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาตั้งแต่โบราณ เมื่อพูดถึงวัด ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงงานวัด ซึ่งวัตถุประสงค์โดยรวมของการจัดงานวัด คือ เพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้มีโอกาสเข้ามาทำบุญ ตักบาตร และ สักการะบูชา พระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าคิดว่า การนำเสนอนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี และ วัฒนธรรมไทยนั้น อาจจะมีประโยชน์กับวัยรุ่นในยุคนี้ ที่ยังคงคิดว่า “การเข้าวัดยังห่างไกลจากตัวเองมากนัก”

นิทรรศการนี้จะนำเอาเรื่องราวความเป็นมา และ ดึงเอาคนรุ่นใหม่ที่มีลีลาเทศกาลสำคัญของคนไทยนี้ ให้กลับมาอยากสัมผัส “งานวัด” อีกครั้ง ดังนั้นจึงนำเสนอนิทรรศการในรูปแบบ “การเปรียบเทียบแบบคู่ขนาน” ระหว่างวิถีชีวิตคนไทยกับวัดสมัยก่อน - สมัยปัจจุบัน โดยการนำของสองสิ่ง สองสมัย ที่มีบริบทเหมือนกันมาวางคู่กัน เช่น สายไหม กับ ไอศกรีม ซึ่งสองสิ่งนี้เป็นของที่คนชอบเดินถือกินกันในงานวัด การจัดนิทรรศการนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้สนุกไปกับการเข้าชม และ ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้น ภายในงานยังมีการจัดวางบอร์ดความรู้ infographic เพิ่มความรู้ และ ความเข้าใจเข้าไปในแต่ละซุ้มอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 42 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.2 mood & tone ของนิทรรศการ

mood & tone ของนิทรรศการ คือ ความสดใส สนุกสนาน ย้อนยุค เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศงานวัด และ ยังคงมีความน่าสนใจในตัวเนื้อหาของงาน เพราะกลุ่มเป้าหมายโดยส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นวัยรุ่น โดย mood tone ของงานจะมีดังนี้

ตัวอักษร head : **งานวัด (NOKNIRAMON 1)**

ตัวอักษร text : งานวัด (TH K2D July8)

สีโทนหลักของงาน

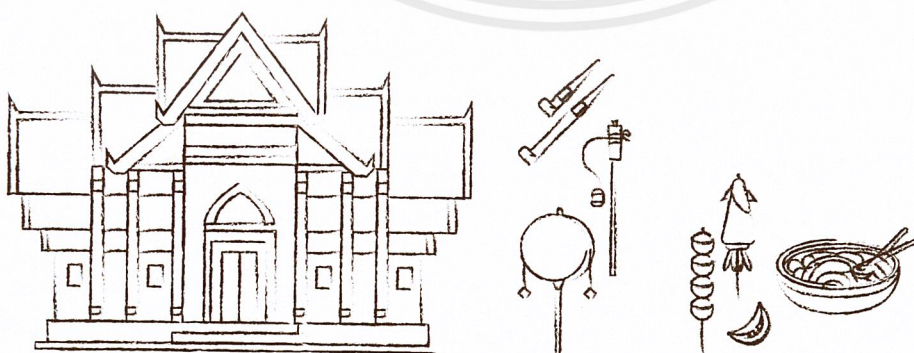
สีเพิ่มเติม

GRAPHIC ELEMENT

ภาพประกอบในต้วนิทรรศการ

5.2 แนวคิดในการออกแบบอัตลักษณ์นิทรรศการ

5.2.1 สัญลักษณ์ของนิทรรศการ (logo)

LOGO เทียววัดเทียววา เป็นการผสมระหว่างป้ายสมัยก่อน กับ ป้ายไฟสมัยใหม่ ในการทำเป็นป้ายไฟนั้น เพื่อเพิ่มความเป็นงานกลางคืน และ ความสนุกสนานในแบบงานวัด

5.2.2 ป้ายแสดงแต่ละส่วนของนิทรรศการ

ป้ายชื่อซุ้มภายในนิทรรศการ เป็นการนำตัวอักษรสมัยเก่า และ สมัยใหม่มาผสมกัน ชื่อซุ้มแต่ละประเภทจะมีชื่อ และ การออกแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยที่ตัวอักษรสมัยใหม่จะมีการใส่หลอดไฟ หรือ แสงไฟลงไป เพื่อเพิ่มความเป็นงานกลางคืนให้เข้ากับคอนเซ็ปมากขึ้น ในเรื่องของการคิดชื่อซุ้มต่าง ๆ ก็ควรมี 2 - 4 พยางค์ เพื่อให้ออกแบบได้ง่ายขึ้น ดังนั้นเราจึงได้ reference ดังต่อไปนี้

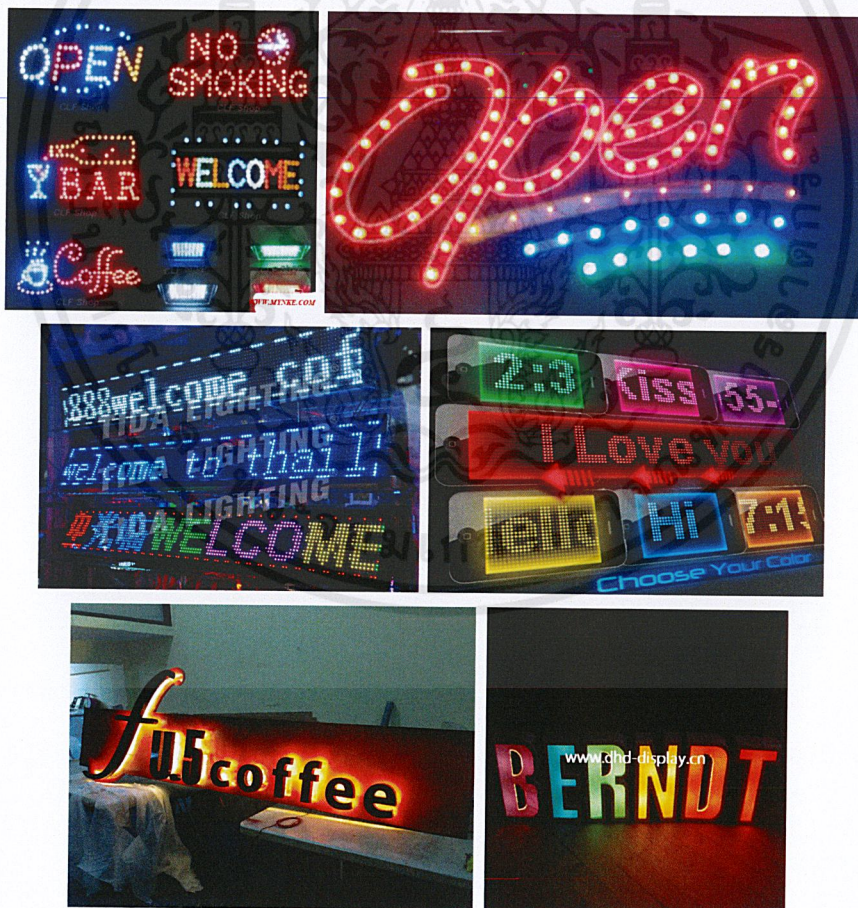

ป้ายสมัยอดีต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 44 อังอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ป้ายโปสเตอร์หนังสมัยอดีต

ป้ายไฟสมัยปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 45 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.3 บัตรเชิญนิทรรศการ , ตัวเครื่องเล่น , นามบัตร , บัตรพนักงาน

การออกแบบผสมผสานระหว่างความเก่า และ ความใหม่ของบัตรภายในงาน โดยการนำ texture ของกระดาษเก่ามาเป็น background ด้านหน้าบัตร และ แสงไฟของโลโก้พิพิธภัณฑ์บนพื้นดำ จะอยู่ด้านหลังของบัตร หากมีตัวอักษรใดที่เป็นภาษาอังกฤษ เราจะไม่เขียน แต่จะมี การทับศัพท์ เป็นภาษาไทยลงไปแทน เพื่อเพิ่มความเป็นไทยให้กับตัวนิทรรศการ

5.2.4 ชองจดหมาย , กระดาษ , ชองซีดี , ซีดี

โอเคเดียวในการทำชองจดหมายได้มาจาก จดหมายในสมัยอดีต ที่มีแถบน้ำเงิน แดง สลับกัน เราได้ texture ของกระดาษเก่ามาเป็น background ในส่วนของกระดาษ , ชองซีดี ก็มี texture ที่เหมือนกัน และ ในส่วนสุดท้ายซีดี เราจะเห็นได้ในสมัยปัจจุบัน ซึ่งจะออกแบบ background เป็นพื้นดำ และ เพิ่มสีสีนงานวัดลงไป เพราะชองซีดีมีการเจาะพื้นที่แสดงซีดีด้านในด้วย

5.2.5 เครื่องแต่งกายพนักงาน

ได้นำความแตกต่างระหว่างยุคสมัยมาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยที่ส่วนบน ต้องการให้เสื้อเป็นเสื้อที่คนสมัยนี้มักใส่กัน เห็นแล้วจะรู้ทันทีว่าเป็นเสื้อผ้าทันสมัย จึงได้บทสรุปว่า ควรเป็นเสื้อยืดคอปก (เสื้อโปโล) และ ส่วนล่าง กางเกงจะเป็นโจงกระเบน ที่พอมองเห็นแล้วจะรู้ได้ทันทีว่านี่คือ ยุคเก่า

5.2.6 ของที่ระลึกจากนิทรรศการ

ในสมัยนี้เด็กวัยรุ่มนึ่งมักจะชอบของชิ้นเล็ก ๆ น่ารัก ๆ พวกกุญแจจึงเป็นส่วนหนึ่งในการนำมาออกแบบ ในการออกแบบครั้งนี้ ได้ใช้คอนเซ็ป “การเปรียบเทียบแบบคู่ขนาน” มาเป็นหลัก

5.2.7 บรรจุภัณฑ์ภายในนิทรรศการ

ในการทำบรรจุภัณฑ์ ได้ออกแบบให้มีการผสมผสานกันระหว่างสมัยเก่า และ สมัยใหม่ โดยแต่ละชิ้นงานจะแตกต่างกันออกไป ได้แก่

1. ถุงหิ้ว เราได้ไอเดียมาจากถุงโซคติในสมัยก่อน

2. package แก้วน้ำ ได้ไอเดียมาจากถุงน้ำมัดหนังสตีก และ แก้วน้ำพลาสติกในปัจจุบัน

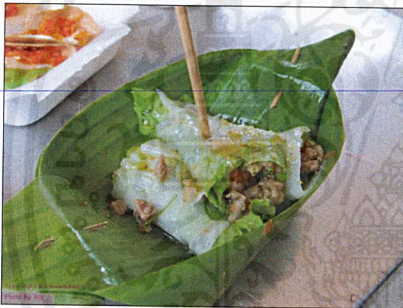
3. ถ้วยใส่ไอศกรีม ได้ไอเดียมาจากถ้วยไอศกรีมแบบคลาสสิกที่เราเห็นอยู่ประจำ และนำมาปรับให้เข้าบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ

4. กล่อง 9 ขนมไทยมงคล ได้ไอเดียมาจากกล่องใส่ขนมไทยในปัจจุบัน ผสมเข้ากับใบตอง
ที่ในสมัยอดีตใช้ห่อกัน โดยจะนำ texture ของใบตองมาเป็นพื้นให้กับด้านในของตัวกล่อง

5. กระจาดกล่องห่อของทอด

ใช้คอนเซ็ปการใช้ใบตองห่ออาหารเข้ามาเป็นแนวทางในการออกแบบ ผสมกับรูปทรงกล่องห่อ
ของกินในสมัยปัจจุบัน โดยการพับกระจาดให้เหมือนกับใบตองที่สามารถเปิด ปิดได้ และ จะนำ
texture ใบตองมาเป็นพื้นให้กับด้านใน ของตัวกล่องห่อ

6. กล่องข้าว

ได้ไอเดียมาจากกล่องใส่ข้าวในปัจจุบัน และ ใบตองห่อข้าวในสมัยอดีต จึงได้นำสองสิ่งนี้มาผสมกัน
โดยนำกระจาดที่มี texture ใบตองมาห่อเข้ากับกล่องข้าว เป็นที่คาดกล่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ใน
การหยิบจับ และ ยังสามารถเสียบซ้อนอาหารได้อีกด้วย

7. กล่องขนมหม้อแกง

การออกแบบ package เป็นกระดาษคาคดกล่องธรรมดา แต่มีการเจาะรู เพื่อให้เห็นถึงขนมด้าน โดยมีการกล่องฐานวางขนมหม้อแกงเป็น texture ใบตอง

5.3 แนวคิดในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมือง

5.3.1 โปสเตอร์นิทรรศการ ขนาด A2

1. โปสเตอร์ 1

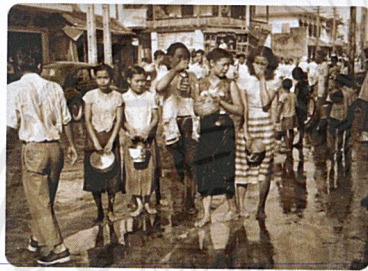
เนื่องจากในสมัยอดีต การข่าวประกาศในเทศกาลต่าง ๆ จะเห็นเป็นกระดาษใบปลิวแปะตามเสาไฟฟ้า หรือ หน่วยงานตามงานเทศกาลต่าง ๆ จึงได้แนวคิดในการจัดองค์ประกอบของโปสเตอร์จากโปสเตอร์สมัยก่อน ซึ่งมีความเป็นคลาสสิก และ น่าดึงดูดสายตา ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 49 ข้ออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. โปสเตอร์ 2

ในปัจจุบันสื่อโซเชียลต่าง ๆ เข้าถึง กลุ่มเป้าหมายง่ายขึ้น เราจึงนำเรื่องของการสื่อสารในสมัย
อดีต และ ปัจจุบัน มาผสมกัน โดยมีแนวคิดในการออกแบบสื่อเป็น “การพบปะของผู้คน”
ในปัจจุบันที่อยู่ในโลกของ social มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ซึ่งในสมัยก่อนจะเห็น
การป่าวประกาศในเทศกาลต่าง ๆ เป็นกระดาษโปสเตอร์แปะตามหน้างาน

5.3.2 สื่อบัตร (แผ่นพับที่แจกในนิทรรศการ)

สมัยอดีตเราจะเห็นคนแจกใบปลิวเข้าชมนิทรรศการเป็นใบเดี่ยว ๆ แผ่นหนึ่ง อ่านง่าย สบายตา
ในการออกแบบสื่อบัตรก็เช่นกัน ได้นำแนวคิดการออกแบบมาประยุกต์เข้ากับสื่อบัตรสมัยใหม่

5.4 แนวคิดในการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการ (โมเดล)

ในการออกแบบส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างนิทรรศการ ได้แนวคิดมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายในงานวัดทั้งหมด ซึ่งจะแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ชุ้มนำด้วยกัน ได้แก่ ชุ้มนำประตูทางเข้า , ชุ้มนำพิธีกรรมทางศาสนา , ชุ้มนำชายของที่ระลึก , ชุ้มนำเกม และ เครื่องเล่น , ชุ้มนำอาหารคาว-หวาน และ ชุ้มนำงานมหรสพ (เวทีกี) ซึ่งแต่ละส่วนก็จะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป

5.4.1 ชุ้มนำประตูทางเข้า

มีบอร์ดความรู้เรื่องราวในอดีต - ปัจจุบัน โดยแสดงการเปรียบเทียบ ได้แก่

1.บรรยากาศในเทศกาลต่าง ๆ

สมัยก่อน เสียงโฆษก บทสนทนาคนรุ่นก่อน vs ปัจจุบัน ทำนอง และ เสียงเพลงลูกทุ่ง

2. การเดินทางมางานวัด

สมัยก่อน เดินเท้า เรือ vs ปัจจุบัน เครื่องยนต์

3. การพบปะของหญิงชาย

สมัยก่อน หญิงชายพบปะกันที่วัด vs ปัจจุบัน หญิงชายจูงมือกันเข้าวัด

4. การแต่งกายของหญิงชาย

สมัยก่อน หญิงชายต้องแต่งตัวสวยที่สุด vs ปัจจุบัน หญิงชายใส่ชุดสบาย ไม่เป็นทางการ

5.4.2 ชุ้มนำพิธีกรรมทางศาสนา

ข้อมูลต่าง ๆ ภายในชุ้มนำพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่

1. สามารถทำบุญแบบไหนได้บ้างในงานวัดตอนกลางคืน เช่น ทำบุญ ไหว้พระ ถวายสังฆทาน รับพรจากพระ ให้ทานขอทาน

2. อนิสงค์ของการทำบุญชนิดต่างๆ เช่น

การถวายสังฆทาน - อานิสงส์ไม่มีโอกาสได้พบสิ่งที่ลำบากยากแค้น มีแต่ความสุขสมบูรณ์
ใส่ชีวิตโค กระบือ - อานิสงส์มีอายุที่ยืนยาวปราศจากสรรพทุกข์สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย
ถวายโลงศพ - อานิสงส์ดับทุกข์โศกโรคภัย สิ่งอัปมงคลต่าง ๆ มลายไป มีอายุที่ยืนยาว เป็นต้น

5.4.3 ชุ้มนำชายของที่ระลึก

ข้อมูลต่าง ๆ ภายในชุ้มนำชายของที่ระลึก ได้แก่

1. ที่มาของการประดิษฐ์ของเล่นโบราณ เช่น

ปองแปง - เป็นของเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเมื่อเล่นจะมีเสียงเลียนแบบธรรมชาติ เป็นของเล่นที่แต่เดิมนั้น
ของเล่นชนิดนี้เป็นสัญลักษณ์ของคนจีนย้อมผ้า เป็นต้น

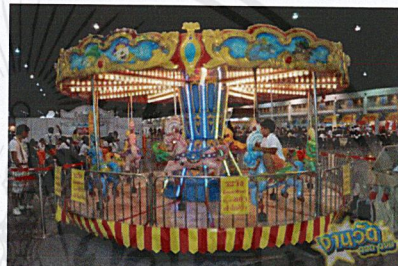
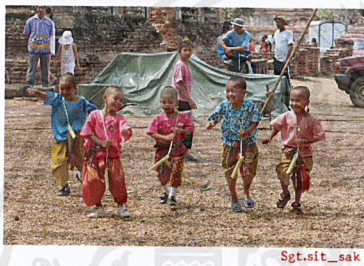
2. การเปรียบเทียบของเล่นโบราณ กับ ของเล่นในปัจจุบัน เช่น ตุ๊กตา vs หุ่นเชิด

5.4.4 ซุ้มเกม และ เครื่องเล่น

ข้อมูลต่าง ๆ ภายในซุ้มเกม และ เครื่องเล่น ได้แก่

1. ข้อมูลเบื้องต้นของการละเล่นต่างๆในสมัยอดีต เช่น
ม้าก้านกล้วย - การขี่ม้าก้านกล้วยก็ยังสามารถพบได้ตามงานวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเป็น
ครั้งคราว และ เป็นโลโก้ในงานต่างๆ ที่สื่อความเป็นเอกลักษณ์
2. พุทธถึงการเสี่ยงโชคของคนไทย และ มีบอร์ดเกี่ยวกับดวงเนื้อคู่ตามวันเกิด เช่น
เนื้อหา - อายุที่เริ่มเสี่ยงโชคของคนส่วนใหญ่คือช่วงอายุ 16-20 ปี
เพิ่มเติม - เดือนมกราคมนี้ คนที่เกิดวันจันทร์ คนโสดคุณจะได้พบกับ...
3. เปรียบเทียบการละเล่นในอดีต กับ เครื่องเล่นในปัจจุบัน เช่น ม้าหมุน vs ก้านกล้วย

5.4.5 ซุ้มอาหารคาว - หวาน

ข้อมูลต่าง ๆ ภายในซุ้มอาหารคาว - หวาน ได้แก่

1. ที่มาของวัฒนธรรมอาหารแต่ละชนิด เช่น
ผัดไทย - เป็นอาหารที่ได้รับอิทธิพลจากจีน เดิมเรียกว่า "ก๋วยเตี๋ยวผัด" ผัดไทยเป็นที่รู้จักของ
คนต่างชาติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม
แกงส้ม - เมนูพื้นบ้านไทยแท้โบราณ เพราะไม่ใส่เครื่องเทศ กะทิ หรือ น้ำมัน โดยแกงส้มต้อง
มีสีรส เปรี้ยวนำ หวาน เค็ม เผ็ด เป็นต้น
2. การเปรียบเทียบอาหารในสมัยอดีต และ สมัยปัจจุบัน เช่น ขนมจีน vs สปาเก็ตตี้

3. ความหมายของชื่อขนมหวานแต่ละชนิด เช่น
ขนมชั้น - มีความก้าวหน้าของหน้าที่การงานนิยมทำ 9 ชั้น
4. ที่มาของวัฒนธรรมขนมหวาน และ น้ำแต่ละชนิด เช่น
ขนมชั้น - เริ่มมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และ สมัยกรุงศรีอยุธยา มักใช้ในงานเทศกาล และ
งานมงคลต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 52 ข้ออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. การเปรียบเทียบขนมหวาน และ น้ำในสมัยอดีต และ สมัยปัจจุบัน เช่น น้ำจรวด vs น้ำอัดลม

5.4.6 ซุ้มงานมหรสพ (เวทีย)

ข้อมูลต่าง ๆ ภายในซุ้มงานมหรสพ (เวทีย) ได้แก่

1. ละครนอก ได้แก่

ข้อมูลเบื้องต้นของละครนอก และ ความเข้าใจที่ถูกต้องของละครนอก

2. ลิเก ได้แก่

ข้อมูลเบื้องต้นของลิเก , เกียรติความรู้ของลิเกสมัยก่อน และ นิยมแสดงวรรณคดีเรื่องอะไร

3. ลูกทุ่ง ได้แก่

ข้อมูลเบื้องต้นของเพลงลูกทุ่ง และ วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในแต่ละช่วงเวลา

4. หนังกลางแปลง ได้แก่

ตำนานของหนังกลางแปลง และ หนังกลางแปลง vs โรงหนัง

บทที่ 6

การดำเนินการออกแบบร่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล และ แนวคิดในการออกแบบสื่อนิทรรศการจากบทที่ 5 ทำให้ทราบถึงความต้องการ และ ขอบเขตในการออกแบบ การดำเนินการออกแบบแบ่งเป็นได้ ดังนี้

- 6.1 แบบร่างโลโก้นิทรรศการ (เที่ยววัดเที่ยววา)
- 6.2 แบบร่างป้ายแสดงแต่ละส่วนของนิทรรศการ
- 6.3 แบบร่างเครื่องแต่งกายพนักงาน
- 6.4 แบบร่างโปสเตอร์นิทรรศการ
- 6.5 แบบร่างบรรจุภัณฑ์

6.1 แบบร่างโลโก้นิทรรศการ (เที่ยววัดเที่ยววา)

เที่ยววัดเที่ยววา

เที่ยววัดเที่ยววา

เที่ยววัดเที่ยววา

เที่ยววัดเที่ยววา

ไม่ควรทำสระให้ยาวจนเกินไป / มีความเป็นระเบียบมากเกินไป ไม่เหมาะกับงานวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 54 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เค็ยวักค เค็ยวักค
เค็ยวักค! เค็ยวักค

ไม่ควรตัดตัวอักษร และ เชื่อมตัวอักษรเหมือนตัวอักษรภาษาอังกฤษ เพราะทำให้อ่านยาก

เค็ยวักค
เค็ยวักค

มีความเป็นระเบียบมากเกินไป ไม่เหมาะกับงานวัด

เค็ยวักค เค็ยวักค
เค็ยวักค เค็ยวักค

เค็ยวักค

การวาดโลโก้ด้วยมือเป็นข้อดี เหมาะกับงานวัด แต่ควรจัดวางช่องว่างให้ดีกว่านี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 55 ข้ออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

เทียนวัด
เทียนวัด

แบบร่างสุดท้าย คำว่า “เทียนวัด” ผ่านคอนเซ็ปป้ายสมัยเก่าแล้ว

แต่ในส่วนของ “เทียนวา” ควรทำให้เป็นหลอดไฟ และ ทันสมัยมากกว่านี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 56 อองอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2 แบบร่างป้ายแสดงแต่ละส่วนของนิทรรศการ

6.2.1 ชื่อซุ้มภายในนิทรรศการ

1. ชื่อซุ้มเวทีการแสดง - ดีซ้องร้องป่าว เอ็งเอ๊ย ไอ้ละหน่อ ฮาเฮ เพลิดเพลิน ระวังใจ
2. ชื่อซุ้มพิธีกรรมศาสนา - กุศลผลบุญ โมทนาสาธุ นมัสการ พอบุญท่วม เนื่อนาบุญ ตามศรัทธา
3. ชื่อซุ้มอาหาร - เลิศรสโอชา อร่อยเหาะ เอรีดอร้อย กลมกล่อม ถูกปาก แซ่บแซ่บ
4. ชื่อซุ้มขายของ - ติดไม้ติดมือ ของเล่นเด็กโข่ง ออย่าลืมนั่น คิดถึงเสมอ คิดถึงวันวาน ณ วันวาน
5. ชื่อซุ้มเกม - บันเทิงเรริงใจ รื่นเรริงเรริงใจ ครื้นเครง คึกคะนอง ไชโยโห้อิ้ว หนึ่งสองซุ้ม

6.2.2 icon ซุ้ม และ ป้ายภายในนิทรรศการ

ซุ้มเกม

เวทีมหรสพ

ซุ้มทำบุญ

ซุ้มอาหาร

ซุ้มของฝาก

ห้องน้ำชาย-หญิง

ห้องปฐมพยาบาล

ทางออก

icon : มีความเป็น vector และ ทันสมัยไป ไม่เข้ากับคอนเซ็ปที่นำมาใช้

สุขา สุขา ห้+ง
ชาย หญิง พยาบาล
ทางออก

ป้ายห้องน้ำ ป้ายห้องพยาบาล ป้ายทางออก : ควรทำให้มีความแตกต่างกันมากกว่านี้

ระหว่างสมัยเก่า และ สมัยใหม่

6.3 แบบร่างเครื่องแต่งกายพนักงาน

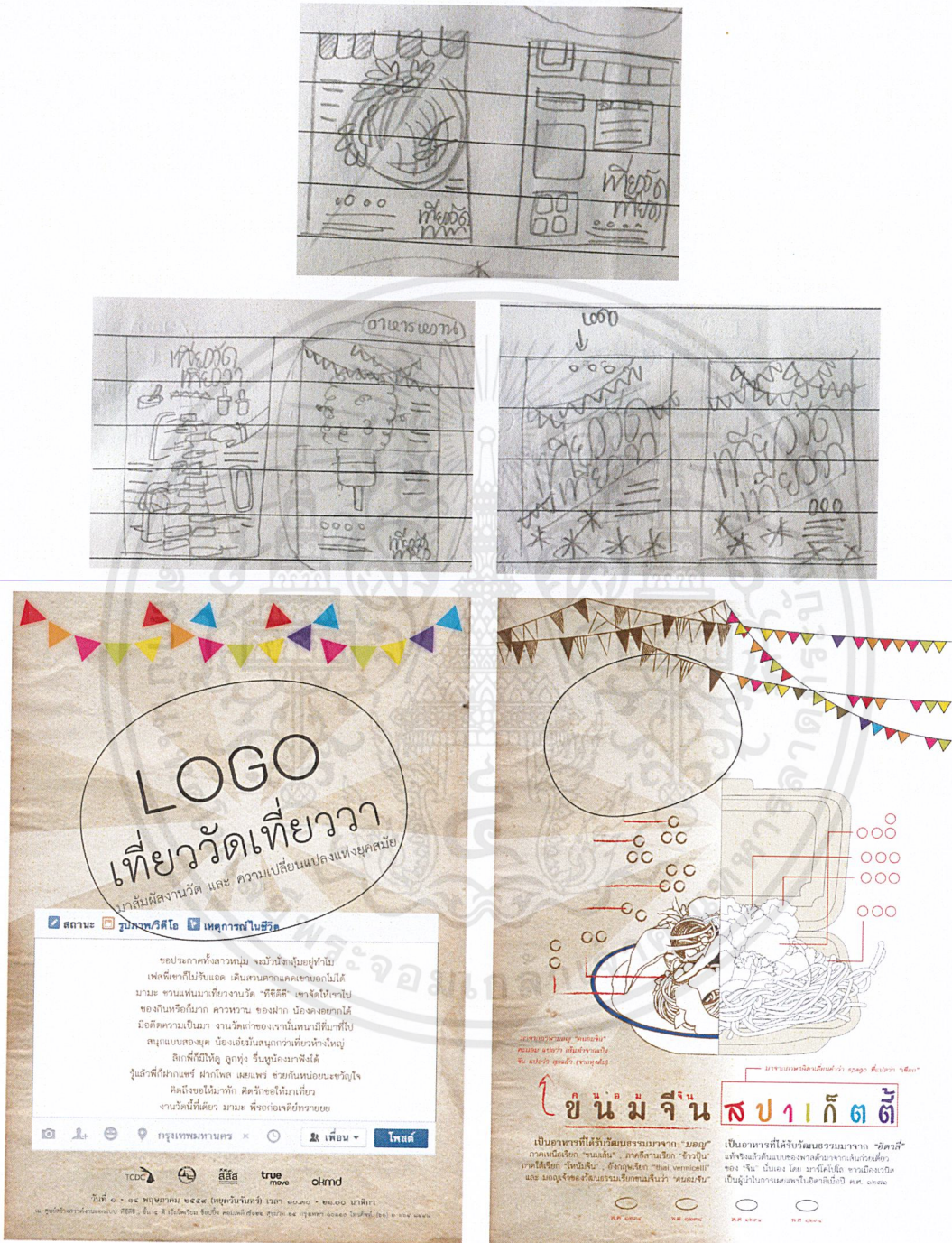
ควรทำให้มีความแตกต่างกันมากกว่านี้ ระหว่างสมัยเก่า กับ สมัยใหม่ และ ควรทำให้สดใสขึ้น

ภาพขวา : เสื้อโปโล และ โจนกระเบน ไม่สดใส ไม่เหมาะกับงานวัด

ภาพซ้าย : เสื้อโปโล และ คอนเซ็ปจิกโก้ จิกโก้ ควรทำให้มีความแตกต่างกับผู้เข้าชนนิตรรศการ

6.4 แบบร่างโปสเตอร์นิทรรศการ

ภาพซ้าย : แนวคิดดี แต่รูปภาพที่นำมาใช้ตัดกันเกินไป การจัดวางคอมโพสไม่น่าสนใจ

ไม่มีสีสันมากพอ ทำให้คนอ่านไม่สนุกสนาน และ ไม่เหมาะกับงานวัด

ภาพขวา : มีความแตกต่างกันดี แต่ข้อมูลภายในโปสเตอร์มากเกินไป ไม่มีจุดโฟกัส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 59 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 แบบร่างบรรจุภัณฑ์

6.5.1 แบบร่างถุงช็อคดี

การร่างครั้งที่ 1 ไม่เหมาะสม ไม่เก๋ การร่างครั้งที่ 2 ควรหากระดาษที่แข็งกว่านี้ บริเวณส่วนหูหิ้ว ควรเพิ่มความหนา เพื่อให้กระดาษไม่ขาดมือ และสามารถหยิบยกได้ง่ายขึ้น

6.5.2 แบบร่างฝาแก้วน้ำ และ ที่คาดแก้วกันความเย็น

การร่างครั้งที่ 1 ควรมีหูหิ้วน้ำ เหมือนสมัยก่อน การร่างครั้งที่ 2 ควรเคลือบในส่วนของที่คาดแก้ว

6.5.3 แบบร่างที่คาดถ้วยไอศกรีม น้ำแข็งใสกันความเย็น

ควรทำเป็นกระดาษเคลือบมัน ที่สามารถโดนน้ำได้

6.5.4 แบบร่างกล่อง 9 ขนมไทยมงคล

เป็นกล่องใหญ่สุดดีแล้ว เพราะต้องใส่ขนม 9 ชนิด แต่ควรปรับสีของใบตองให้แก่ลงกว่านี้

6.5.5 แบบร่างกระดาษกล่องห่อของทอด

ไม่ต้องแก้ขนาด แต่ควรปรับสีของใบตองให้แก่ลงกว่านี้ เพราะสีมันติดกับกล่องด้านนอกเกินไป

6.5.6 แบบร่างฝากล่องข้าว และ ที่คาดกล่องข้าว

ฝากล่องข้าวด้านในที่คาดกล่องควรปรับขนาดให้เล็กลงกว่านี้ ในส่วนของที่คาดกล่องข้าวนั้น ควรปรับสีของใบตองให้แก่ลง และ ขยายขนาดให้กว้างขึ้น โดยรวมดูเยอะเกินไป

6.5.7 แบบร่างกล่องขนมหม้อแกง

ไม่ต้องแก้ขนาด แต่ควรปรับสีของใบตองที่เป็นฐานของกล่องให้แก่ลง

ภาพบน : การร่างแบบครั้งที่ 1 และ ภาพล่าง : การร่างแบบครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 60 ห้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 7

การนำเสนอผลงานการออกแบบ

การศึกษา และ วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ได้ผลสรุปนำไปสู่การดำเนินการออกแบบร่างในบทที่ 6 ได้เป็นผลงานการออกแบบนำเสนอต่อคณะกรรมการตรวจศิลปนิพนธ์ในรูปแบบของแผ่นนำเสนองาน ตลอดจนชิ้นงานที่เป็นหุ่นจำลอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 7.1 อัตลักษณ์ของนิทรรศการ
- 7.2 สื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ
- 7.3 โครงสร้างนิทรรศการ (โมเดล)

7.1 อัตลักษณ์ของนิทรรศการ

- 7.1.1 สัญลักษณ์ของนิทรรศการ (logo)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 61 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุดไข่
ติดมีด

กุศโลบาย
ผลบุญ

ถ่มมือ
ร้องป่าว

บันได
เร่งใจ

เลิศรส
ไอชา

7.1.3 บัตรเข้านิทรรศการ

7.1.4 ตัวเครื่องเล่น

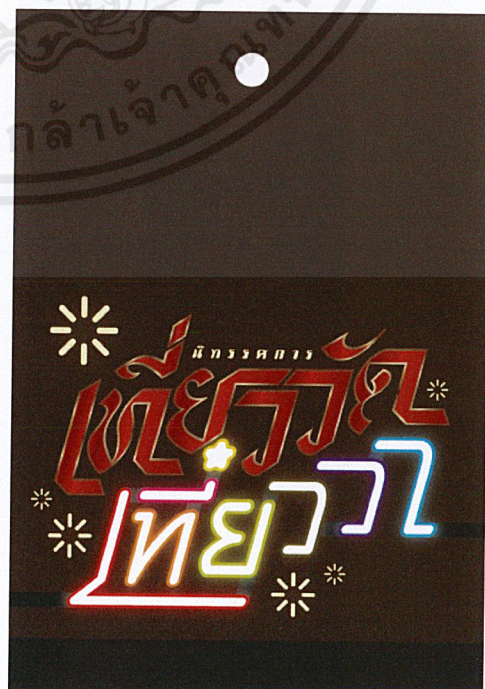
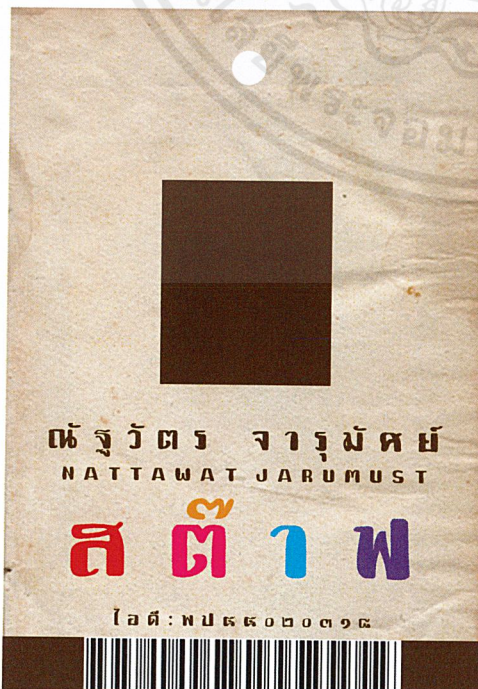

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 63 อังอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.1.5 นามบัตร

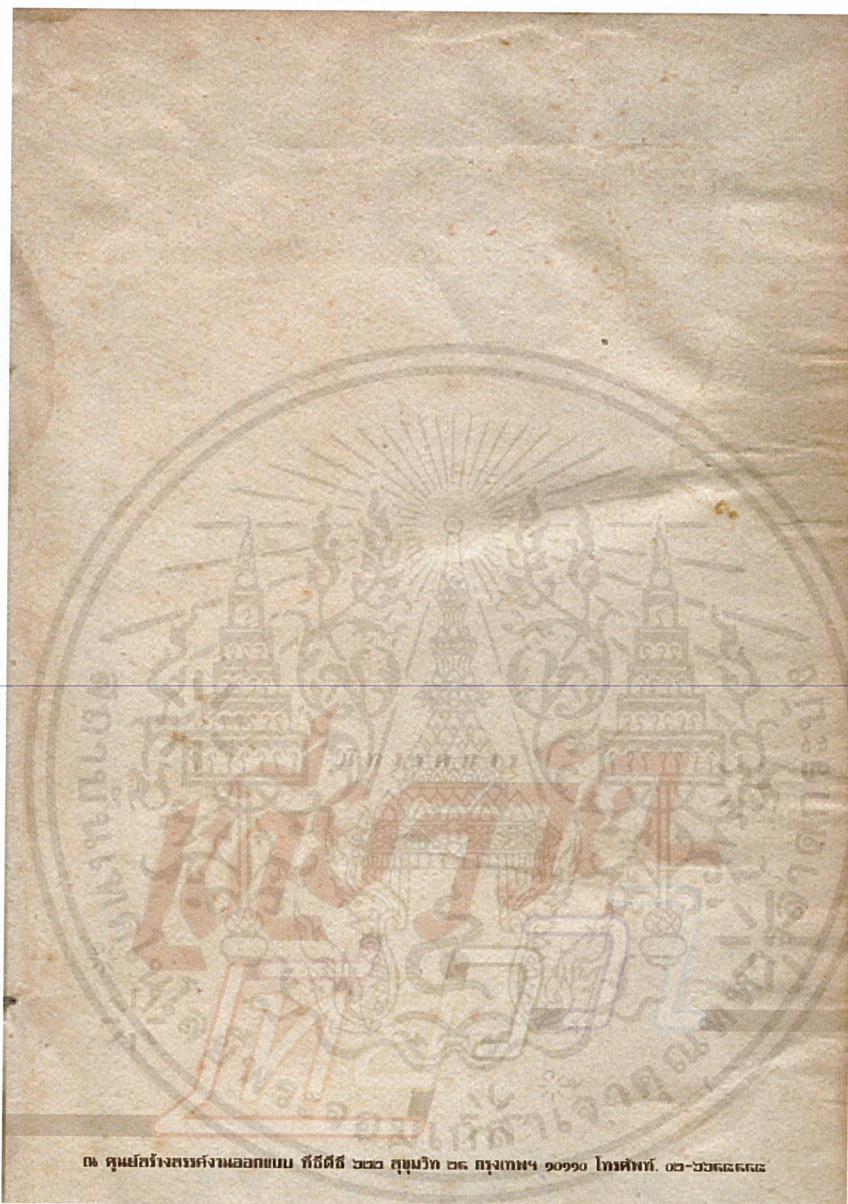

7.1.6 บัตรพนักงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่หรือใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 64 อังอ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.1.7 กระดาษ และ ซองจดหมาย

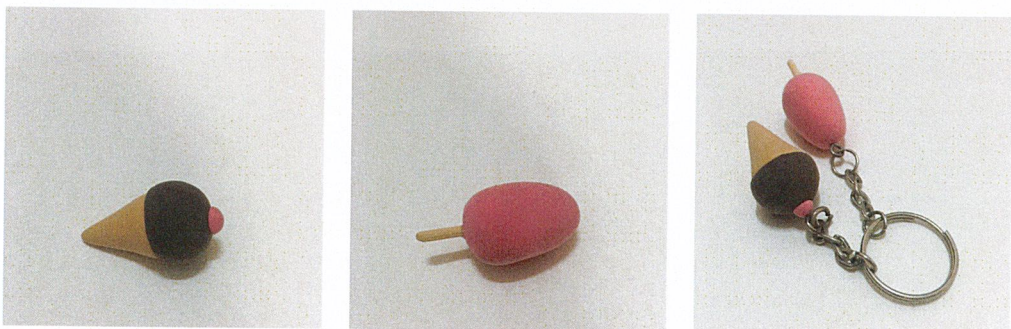

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและ 65 ้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.1.8 ของซีดี และ ซีดี

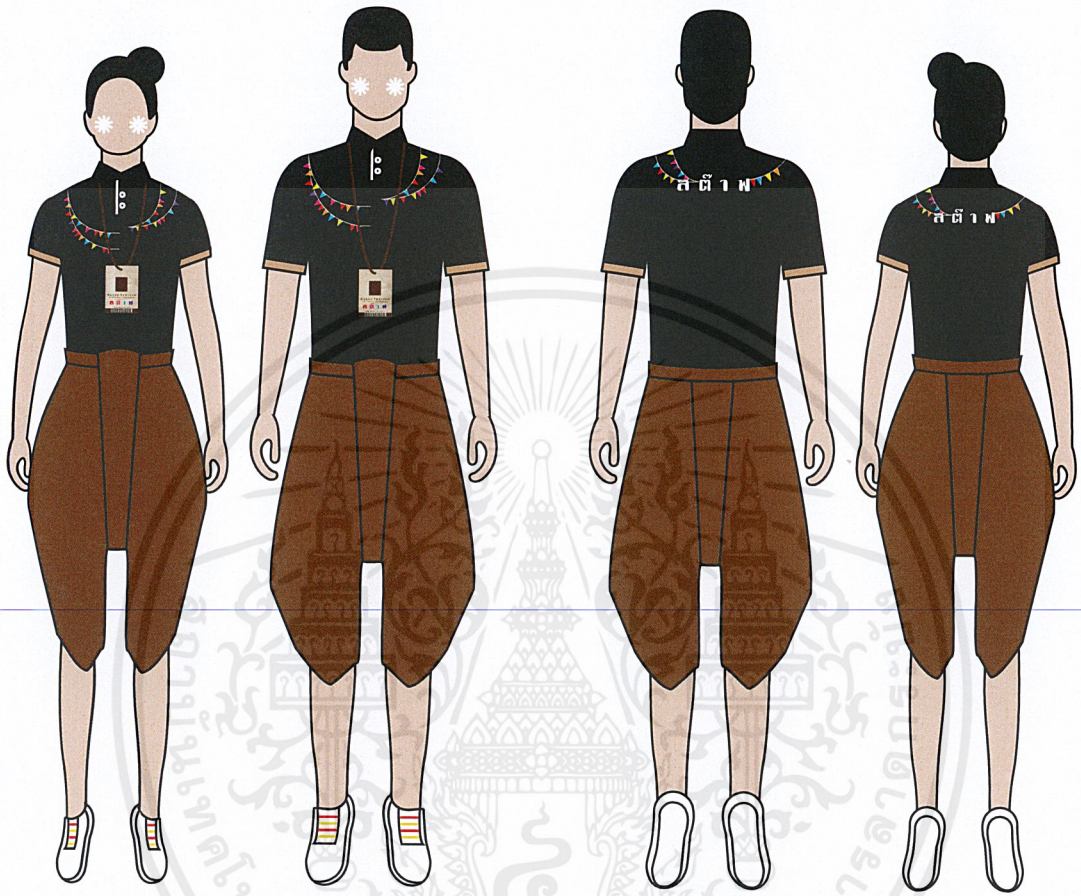
7.1.9 ของที่ระลึกจากนิทรรศการ

(พวงกุญแจ สายไหม vs ไอศกรีม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 66 66 อ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.1.10 เครื่องแต่งกายพนักงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 67 ้องอ้างถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.1.11 บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ

กล่องขนมหม้อแกง

กล่อง 9 ขนมไทยมงคล

ที่คาดถ้วยไอศกรีม น้ำแข็งไสกันความเย็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 68 อังอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฝาแก้วน้ำ และ ที่คาดแก้วกันความเย็น

ฝากล่องข้าว และ ที่คาดกล่องข้าว ที่ออกแบบมาเพื่อเสียบซ้อนไว้บนกล่องข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาแ่69้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระดาษกล่องห่อของทอด และ ถุงโซคดี 2 ใบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 70 อังอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพรวมบรรจุภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 71 ก้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.2 สื่อประชาสัมพันธ์นิตรรศการ

7.2.1 โปสเตอร์นิตรรศการ ขนาด A2

poster 1 : การจัดวางโลโก้ เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศงานวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและ 72 อ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑-๑๕
พฤษภาคม ศกนี้

📌 **ลัดเตล** 📺 **ไอทีวี/วิดีโอ** 📺 **ไอพี อีเว้น**

ขอประกาศทั้งสาวหนุ่ม
จะมีวันนั่งกลุ่มอยู่ทำไม
เฟสพี่เขาก็ไม่รับแอด
เดินสวนตากแดดเขาบอกไม่ได้
มามะ ชวนแฟนมาเที่ยวงานวัด
“ทีซีดีซี” เขาจัดให้เราไป
ของกินหรือก็มาก คาวหวาน
ของฝาก น้องคงอยากได้
มือดีตีความเป็นมา
งานวัดเก่าของเรานั้นหนามีที่มาที่ไป
สนุกแบบสองยุค
น้องเอ๋ยมันสนุกกว่าเที่ยวห้างใหญ่
ลิเกพี่ก็มีให้ดู ลูกทุ่ง รื่นหูน้องมาฟังได้
รู้แล้วพี่ก็ฝากแชร่ ฝากโพส เผยแพร่
ช่วยกันทนอยนะขวัญใจ
คิดถึงขอให้มาทัก คิดรักขอให้มาเที่ยว
งานวัดนี้ที่เดียว มามะ พี่รอถือเจดีย์ทรายยย

๑๐.๓๐ - ๒๑.๐๐ น.
อิมบัพทกลับบ้าน 📍 **ทีซีดีซี** 👤 **หนุ่มสาว** 📺 **ไอพี**

ชั้น ๔ ดี เอ็ม โพรวิชม ซีอบึง คอมเพล็กซ์ ๖๒๒ สุขุมวิท ๒๔ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทรศัพท์: (๖๖) ๒ ๖๖๔ ๘๔๔๘

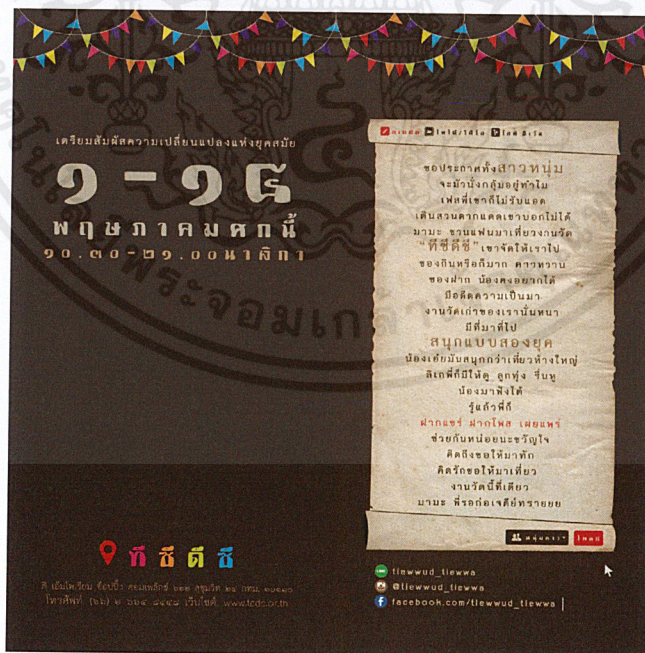
poster 2 : การนำเรื่องของการสื่อสารในสมัยอดีต และ ปัจจุบัน มาผสมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาหรืออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.2.2 สูจิบัตร (แผนพับที่แจกในกิจกรรม)

ปกหน้า และ ปกหลังของสูจิบัตร

เมื่อเปิดเข้ามาสูจิบัตรจะบอก วัน เวลา สถานที่ ในการจัดงาน และ การติดต่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา 74 อังอ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านนอกสูจิบัตร : บอกวันเวลา สถานที่ การติดต่อ และ แผนผังของงานของนิทรรศการ

ด้านในสูจิบัตร : อธิบายเรื่องราวแต่ละซุ้ม ที่อยู่ในนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาแ่ 75 ้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.3 โครงสร้างนิทรรศการ (โมเดล)

7.3.1 แผนผังนิทรรศการ

ภายในนิทรรศการเที่ยววัดเที่ยววามีทั้งหมด 6 ชุ้มน ซึ่งในแต่ละชุ้มนจะมีกิจกรรม และ ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ชื่อเรียกของชุ้มนก็มีความแตกต่างกันด้วย ได้แก่

1. ชุ้มนประตูทางเข้า : เที่ยววัด เที่ยววา
2. ชุ้มนพิธีกรรมทางศาสนา : กุศล ผลบุญ
3. ชุ้มนขายของที่ระลึก : ตัดไม้ ตัดมือ
4. ชุ้มนเกม และ เครื่องเล่น : บ้านเทิง เริงใจ
5. ชุ้มนอาหารคาว-หวาน : เลิศรส โอชา
6. ชุ้มนงานมหรสพ (เวที) : ตีช้อง ร้องป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาแล76องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.3.2 โมเดลซุ้มเลิศรสโอชา และ ซุ้มตีฆ้องร้องป่าว

เป็นการผสมผสานระหว่าง ซุ้มอาหารคาว - หวาน กับ ซุ้มมหรสพเข้าด้วยกัน เพื่อต้องการให้ผู้เข้าชมนิทรรศการได้อิ่มท้องไปพร้อมกับเสียงดนตรีภายในงาน

ซุ้มอาหารคาว - หวาน จะมีร้านค้ามาเปิดร้านขายอาหาร มีตั้งแต่ของกินโบราณไปจนถึงของกินในปัจจุบันที่เราเห็นกันบ่อย ๆ ในงานวัด info ของซุ้มอาหาร ได้แก่ บอร์ดความรู้ของขนมหวานมงคล 9 ชนิด ในอีกส่วนจะเป็นร้านขายขนมจีน vs ร้านขายสปาเก็ตตี้ และ ตู้สายไหม vs ร้านไอศกรีม ที่ตั้งอยู่ริมกำแพงไม้ โดยนำเสนอในรูปแบบของร้านค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เพื่อแสดงเรื่องราวความเป็นมาตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน

ซุ้มมหรสพจะมีเวทีการแสดงต่าง ๆ ตั้งแต่ ละครนอก ลิเก ลูกทุ่ง และ หนังกลางแปลง บนเวทีเป็นรอบๆ เพื่อให้เห็นถึงการพัฒนาด้านการแสดงที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล นอกจากนี้ด้านล่างของเวที ยังมีบอร์ด info ให้ความรู้ในเรื่องของการแสดงในอดีตอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาเอกสาร777อย่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและ 78 อ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพงาน 53 Degrees Celsius : งานแสดงศิลปนิพนธ์ ปี2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 8

บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ

การออกแบบสื่อนิทรรศการ “วิถีชีวิตคนไทย กับ วัด ตอน งานวัด” ควรต้องคำนึงถึงว่า คนที่จะรับสื่อของเราเข้าใจในตัวโครงการได้มากแค่ไหน และ ต้องให้เข้าใจในตัวโครงการ และ สิ่งที่เราต้องการนำเสนอในรูปแบบสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ตัวโครงการนี้เป็นที่รู้จัก และ ต้องคำนึงถึงสื่อ ที่เลือกใช้ในการนำเสนอว่าเข้าถึงผู้คนมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงรูปแบบการใช้งานจริงด้วย ในการออกแบบสื่อนิทรรศการมีการสรุปผล อภิปราย และ ข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 โปรแกรมที่ใช้ในการทำงาน

5.2 ข้อเสนอแนะจากการโครงการ

5.1 โปรแกรมที่ใช้ในการทำงาน

ในการทำงานครั้งนี้จะต้องใช้โปรแกรมควบคู่กัน 2 โปรแกรม ได้แก่

1. Adobe illustrator

2. Adobe Photoshop

ทั้ง 2 โปรแกรมนี้ มีความสำคัญมากในการทำงานครั้งนี้ ดังนั้นผู้ที่ต้องการทำสื่อ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อประเภทไหน ควรมีความรู้ และ ความเข้าใจ ศึกษาเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดต่องาน และ หากมีความชำนาญมากขึ้น โปรแกรมข้างต้นนี้ จะเป็นตัวช่วยในการบริหารเวลาได้ดีอีกด้วย

5.1 ข้อเสนอแนะจากการทำโครงการ

จากการทำศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้ทราบถึงข้อมูล การวิเคราะห์ และ การทำแบบร่างจนเสร็จสมบูรณ์กลายเป็นผลงานจริง ในบางครั้งก็เกิดปัญหาขึ้นบ้างระหว่างการทำงาน ซึ่งจะเป็นในเรื่องของการทำงานล่าช้า เพราะใช้เวลาไปกับการออกแบบโลโก้ โดยละทิ้งงานชิ้นอื่นที่ต้องทำ การร่างแบบน้อยก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง ที่ทำให้เรามีตัวเลือกในการช่วยตัดสินใจได้น้อยลง นอกจากนี้การวางแผนเวลาในการทำงานที่ผิดนั้น อาจทำให้งานออกมาไม่เป็นอย่างที่คาดหวังไว้ จากความผิดพลาดในการทำงานครั้งนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า เราควรทำงานแต่ละชิ้นไปพร้อม ๆ กัน ควรร่างแบบไว้ให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นตัวเลือกในการช่วยตัดสินใจที่ดี และ ควรบริหารเวลาให้เป็น ท้ายที่สุดเราก็จะสามารถแก้ปัญหาไปได้ด้วยดี

ดังนั้นข้าพเจ้าจึงคิดว่าการทำศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้ ให้ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าได้ทั้งทางตรง และ ทางอ้อม

บรรณานุกรม

- บทที่ 2
- ประวัติความเป็นมาของวัดไทย
<http://guru.sanook.com/2153/>
- ความสำคัญของวัดที่มีต่อวิถีชีวิตของคนไทย
ความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด และ วัง
<http://thammarat5263.blogspot.com>
- ประวัติความเป็นมาของงานวัด
http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.asp?TOPIC_ID=4464
- วัตถุประสงค์ของการจัดงานวัด
<https://www.youtube.com/watch?v=X0ZtpXAhrB8>
- ประเภทของงานวัด
<http://www.songnkp.com/การคณะสงฆ์/สาระความรู้/บทความเกี่ยวกับวัด/153-ขั้นตอนและวิธีการในการขออนุญาตจัดงานวัด.html>
- การแบ่งเขตในการจัดงานวัด
<http://www.phuttha.com/ศาสนสถาน/วัด/การใช้พื้นที่ของวัด>
- ข้อควรตระหนัก
<http://www.songnkp.com/การคณะสงฆ์/สาระความรู้/บทความเกี่ยวกับวัด/153-ขั้นตอนและวิธีการในการขออนุญาตจัดงานวัด.html>
- บทที่ 3
- เอกลักษณ์ของงานวัด
บรรยากาศของงานวัด
<http://travel.sanook.com/1394205/>
- สิ่งต่างๆภายในงานวัด
<http://www.nganwad.com/?ContentID=ContentID-090211104017468>
- พิธีกรรมทางศาสนา
http://www.dmc.tv/pages/buddha_biography/ศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนาและหน้าที่ชาวพุทธ-ศาสนาพิธี.html
- ประวัติอาหารไทย
<https://infothaifood.wordpress.com/2010/06/12/>
- ประวัติศาสตร์อาหารไทย/
จุดเด่นของอาหารไทย
<https://th.wikipedia.org/wiki/อาหารไทย>
- ประวัติขนมไทย
<https://youyouol.wordpress.com/ประวัติของขนมไทย/ประวัติขนมไทย/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวดขนมไทย

http://www.ezythaicooking.com/thai_dessert/about_thai_dessert.html

ละครนอก

<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/ละครนอก>

<http://www.sujitwongthes.com/2012/12/siam26122555/>

ลิเก

<https://th.wikipedia.org/wiki/ลิเก>

<http://www.oknation.net/blog/mindhand/2009/03/07/entry-1>

ลูกทุ่ง

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=33&chap=2&page=t33-2-infodetail01.html>

หนังสือกลางแปลง

<http://www.dailynews.co.th/article/282323>

บทที่ 4

ความหมายของการออกแบบ

<https://th.wikipedia.org/wiki/การออกแบบ>

<http://kruthom.hsw.ac.th/main/content.htm>

การออกแบบนิทรรศการ

หลักการออกแบบในการจัดนิทรรศการ

การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์

<http://hning4.blogspot.com/>

ลักษณะของนิทรรศการ

<http://hning2.blogspot.com>

แนวทางการวางผังนิทรรศการ

<http://www.watkadarin.com/exhibition/Hall3/h3f.htm>

วิจารณ์การออกแบบนิทรรศการ

<http://www.tcdc.or.th/pastexhibitions/13514/?lang=th>

http://news.xinhuanet.com/english/2009-03/20/content_11045950.htm

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นางสาวณัฐนิช จารุมัตย์
ที่อยู่ 68 ซอย สีหะบุรีนุกิจ 7 ถนน สีหะบุรีนุกิจ
เขตมีนบุรี แขวงมีนบุรี กทม. 10510
E-mail pt_pattern@hotmail.com
pt.pattern@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอนุบาล จากโรงเรียนชินวร

ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนชินวร

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า

